Štev. 129. V Ljubljani, v četrtek dne 8. junija 1922. Leto L.

Naročnina za državo SHS:
za celo leto naprej Din. 120·—
za pol leta „ .. „ 60·—
za četrt leta „ .. „ 30·—
za en mesec „ .. „ 10·—
za inozemstvo:
celoletno ..... Din. 216·—
mesečno ..... „ 18·—
Sobotna izdaja:
v Jugoslaviji . . . Din. 15·—
v inozemstvu . . . „ 35·—
Posamna štev. 75 par.

SLOVENEC

Cene inseratom:
Enostolpna petitna vrsta mali oglasi po K 4·— in K 6·—, veliki oglasi nad 45 mm višine po K 8·—, poslana itd. po K 12·—.
Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izvzemši ponedeljka in dneva po prazniku ob 5. uri zjutraj.
Mesečna priloga: Vestnik SKSZ.
Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredn. telef. štv. 50, upravn. štv. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran. ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase, zagreb. 39.011, sarajev. 7563, praške in dunaj. 24.797

Država Srbov, Hrvatov in Slovencev je dobila svojo prvo kraljico. Bivša rumunska princesa Marijola bo odslej kraljevala v domu vladarske hiše Karagjorgjevičev kot kraljica Marija.

Političen pomen tega dejstva je predviden v členu 56. ustave, ki za slučaj moškega potomstva v kraljevi hiši ureja nasledstvo na prestolu po pravu prvorojenstva. Na ta način se olajša normalni razvoj državnega življenja, ker se država izogne zapletljajem, ki lahko izvirajo iz potrebe določiti naslednika sporazumno med kraljem in nadpolovično večino celokupnih članov narodne skupščine, ako bi kralj ne bil oženjen, oziroma ne bi imel moških potomcev iz zakonitega zakona.

Vzporedno s tem ima poroka ustavnega kralja države SHS velik moraličen pomen. Ona daje kralju srečno domače ognjišče, ki blagodejno vpliva na vodstvo države, v kolikor je po ustavi v rokah kralja. Čim srečnejši in zadovoljnejši kralj, tem bolj so lahko srečni in zadovoljni tudi državljani, kajti »dobro ima«, kot so dejali stari, »težnjo, da se razširi tudi na druge.«

To je moč, s katero razpolaga kraljica, ki sicer po ustavi nima nobenih pravic in dolžnosti javnega značaja razen reprezentativnih. Njena sila je moralnega značaja: biti kralju dobra soproga, otrokom ljubeča mati, državljanom vzor vzvišenega življenja, posvečenega izključno dobremu.

V monarhičnih državah se to samo po sebi posredno prenaša lahko tudi na javno življenje v smislu izmirjenja strasti, omiljenja nravov, olepševanja javnega vedenja. In to je veliko, kjer za to nalogo obstoja umevanje. Kraljica Marija prinese s seboj mnogo pogojev za to; predvsem sorodstvo z najstarejšimi vladarskimi hišami Evrope in fino vzgojo.

Od izvestne strani se daje poroki direktni politični pomen z ozirom na krvne vezi, ki bodo odslej spajale vladarsko hišo SHS z romunsko dinastijo in tako utrdile tudi takozvano malo antanto in njen politični zamisel. Gotovo ni tega dejstva omalovaževati, toda odločivnega pomena ni, ker danes dinastične zveze nimajo tistega vpliva na vodstvo državnih in meddržavnih poslov, ki so ga imele še pred dunajskim kongresom. Politiko delajo v povojnih državah interesi velikega kapitala, drapirani v ljudsko voljo. Tako bo tudi pri nas velika politika odvisna za enkrat še vedno od Pariza, Londona in New Yorka, kjer dobivamo posojila.

Poroka je predvsem vesel dogodek v vladarjevi hiši, ki more blagodejno vplivati na naše razmere v smislu osrečitve vladarja, zasiguranja rednega prestolonasledstva, dokler je država monarhija, in dobrodošlih zvez z zunanjim svetom v smislu utrditve mirnih odnošajev z vsemi. Zlasti slednje je poglavitna želja vsega ljudstva v Jugoslaviji in s to prisrčno željo, naj kraljica države Srbov, Hrvatov in Slovencev posredno prav posebno pripomore k poglobitvi ideje splošnega miru, jo slovensko ljudstvo prav prisrčno pozdravlja in je postavilo temu dogodku trajen spomenik z dobrodelnimi akcijami. S tem je smisel poslanstva kraljice najbolj doumelo. Kralju in kraljici pa želi naše ljudstvo, naj Bog blagoslovi njiju zakon!

Kralj Aleksander
8. VI.

Kraljica Marija
1922.

O romunski vladarski hiši in kraljici Mariji.

Prva kraljica v državi SHS Marija je bila rojena leta 1899, 8. januarja. Njen rod izhaja iz starejše veje knežje rodbine Hohenzollern. Mlajša veja te rodbine je do prevrata vladala na pruskem prestolu nemškega carstva.

Približno v 10. stoletju so se pradedje priselili v Nemčijo. Ime Zollern se v zgodovini prvič imenuje l. 1061., ko sta iz njihove rodbine umrla dva vojvoda Burkhard de Zollerini in njegov brat, katerega sin je l. 1095. ustanovil znameniti samostan Alpenbach v Schwarzwaldu. Dočim je rodbina Burkhardovega brata kmalu izumrla, so njegovi potomci igrali veliko vlogo kot vojskovodje in državniki. Nekako v 14. stoletju so se razcepili na dve rodbini: Hohenzollernce in Schalksburgovce.

Po mnogih medsebojnih rodbinskih bojih so se Hohencollerci konečno pomirili in se pozneje razšli ter osnovali dve vladarski hiši: Hohenzollern-Hochingen in Hohenzollern-Sigmaringen.

Iz te poslednje izhaja romunska vladarska rodbina. Sin utemeljitelja hiše Hohenzollern-Sigmaringen Janez je postal 1163. prvi državni knez (Reihsfürst). Sedanji romunski kralj je njegov 10. moški potomec.

Njegov prednik na romunskem prestolu je bil kralj Karl I. Pruski, mlajši sin Karla Antona. Njegov brat je bil leta 1870. izvoljen za španskega kralja, kar je bil zunanji povod francosko-nemški vojni, katere posledice igrajo še danes veliko ulogo.

Karl Anton je bil 20. aprila 1861. od romunskega prebivalstva izvoljen za romunskega kneza in je bil pozneje l. 1881. 10. maja kronan za kralja. Leta 1869. se je oženil z Elizabeto, hčerko kneza Hermana von Wied. Ona je znana pisateljica pod imenom Carmen Silva. Ker nista imela otrok, je bil 1889. postavljen za prestolonaslednika sin njegovega najstarejšega brata Leopolda Ferdinand, ki je zasedel rumunski prestol leta 1914.

Kralj Ferdinand se je rodil leta 1865 v Sigmaringenu in se je leta 1893 oženil z Marijo, princeso Velike Britanije in Irske, ki mu je rodila petero otrok:

1. prestolonaslednika Karla, ki se je rodil leta 1893. in se je l. 1918 oženil s Cico Lambrini,

2. princeza Elizabeta, rojena leta 1894, in poročena z grškim prestolonaslednikom. Nedavno je nevarno obolela in je bila radi tega tudi odložena poroka kralja Aleksandra za teden dni,

3. princeza Marija, rojena leta 1899. v Gotti na Saškem,

4. princ Nikola, rojen leta 1903. in

5. princeza Ileana, rojena leta 1908.

Žena kralja Aleksandra, kraljica Marija, je toraj po starosti tretji otrok romunske kraljeve dvojice. Belgrajski listi pišejo o njej da je zelo lepa in je, kar se tiče značaja, pravo nasprotje od svoje sestre Elizabete. Elizabeta da je zelo tiha in ljubi samoto, kraljica Marija pa odkritega značaja ter vedno vedrega in veselega obraza.

Njeno vzgojo je vodil guverner Jorga, znani profesor zgodovine. Pod njegovim vodstvom je bila kraljica Marija vzgojena in podučena od najboljih francoskih in angleških učiteljev in učiteljic.

Dasiravno še skoraj deklica, je vendar med vojno živahno sodelovala pri karitativnem delu Kraljica Marija govori več jezikov in sicer francosko, nemško, angleško in seveda tudi romunsko. Takoj ko se je zaročila s kraljem Aleksandrom, se je pričela učiti tudi srbsko in ji je v tem jeziku dajal poduk minister romunskega dvora Miszu, bivši romunski poslanik v Londonu. Po zadnjih vesteh kraljica Marija v znanju srbskega jezika zelo napreduje.

Z romunsko kraljevsko rodbino je prišel kralj Aleksander prvič v stik lansko leto ob priliki ko se je mudil na Francoskem v letovišču Chantilla, kjer se je istočasno nahajala tudi romunska kraljica s svojo najmlajšo hčerko. Romunska kraljica je povabila kralja Aleksandra pozneje v Parizu na kosilo v hotel Ruzy in tu je kralj Aleksander prvič prišel v družbo s svojo sedanjo soprogo.

Oficielna zaroka kralja Aleksandra s princeso Marijo se je izvršila 8. januarja 1922.

Iz novejše zgodovine Romunije.

Novejša zgodovina Romunije se pričenja s pariškim mirom od 30. avgusta 1856, ko je bil odpravljen ruski protektorat nad rumunskimi kneževinami ter je bilo odločeno, da se povpraša za mnenje o preureditvi javne uprave ljudstvo. Turška porta, pod katero suverenost sta spadali Moldava in Valahija, je odstavila gospodarja teh dveh kneževin in imenovala začasna upravitelja, ki naj bi vodila upravo do končne ureditve državnih razmer. Narodni skupščini v Bukarešti in Jasiju sta oktobra l. 1857 proglasili združitev Moldave

in Valahije v skupno državo Romnuijo ter sklenili, da se pokliče na čelo nove države knez iz vladajočih evropskih dinastij. Nadalje sta zahtevali nevtralnost obeh kneževin ter izvrševanje zakonodajne oblasti potom ljudskega zastopstva. Toda niti porta, niti velesile niso hotele priznati teh zahtev. Konferenca velesil v Parizu je 19. avgusta 1858 določila, da morata kneževini plačevati porti tribut ter da mora voliti vsaka zase »hospodarja«, ki ga potrdi sultan. Novi ustavotvorni skupščini Moldave in Valahije sta obe l. 1859 izvolili za kneza polkovnika Aleksandra Cuso, s čemur sta ustvarili personalno unijo, ki naj bi pozneje vodila do realne unije. Cusa je vladal pod imenom Aleksander Ivan I. Politične razmere v tej dobi so bile radi premoči bojarjev in ubožnosti zelo nezdrave, zlasti, ker sta dejansko obstojali dve vladi v Moldavi in Valahiji. Porta je šele l. 1861 dovolila unijo in 8. decembra 1861. je bila proglašena ustanovitev enotne države Romunije. V februarju l. 1862 se je sestala prva enotna narodna skupščina v Bukarešti. L. 1866 je bil Cusa prisiljen vsled vstaje, ki jo je povzročila splošna ljudska volja, da je odstopil. Pri ljudskem glasovanju 20. aprila 1866 je bil izvoljen za vladarja princ Karel Hohenzollern-Sigmaringen, ki ga je proklamirala ustavotvorna skupščina za kneza.

Knez Karel I. je zasedel romunski prestol že 22. maja istega leta, ko je došel v Bukarešto, sprejet z velikim navdušenjem prebivalstva. Kmalu nato je bila izdelana nova svobodomiselna ustava, na katero je knez tudi prisegel. Romunija se je zatem hitro dvigala, vendar pa so bili radi politične nezrelosti ljudstva vsi javni posli v rokah brezvestnih politikov, ki so državo izrabljali na razne načine.

Stremljenje, odpraviti korupcijo v višjih slojih, je prekinila rusko-turška vojna. Romunija je bila prisiljena skleniti z Rusijo zvezo. V teh bojih proti Turkom je v Bolgariji bila ob strani Rusov tudi rumunska vojska pod poveljstvom svojega kneza. To je junaška doba romunskega naroda. Že prej je 21. maja 1877. rumunski parlament proglasil popolno neodvisnost Rumunije ter odpovedal plačevanje tributa visoki porti. Pri svetoštefanskih mirovnih pogajanjih je Rusija dosegla, da je porta priznala neodvisnost Rumunije, zahtevala pa je Rusija zase Besarabijo, ki jo je l. 1856 odstopila Moldavi v zameno za Dobrudžo. Rumunija se je tej zahtevi morala vdati.

Končno so tudi evropske velesile priznale neodvisnost Rumunije. Polagoma so se razmere v njej konsolidirale in l. 1881 je parlament proklamiral Rumunijo za kraljevino, knez Karel pa je bil 22. maja istega leta v Bukarešti slovesno kronan za kralja, 15. let po nastopu vlade.

Notranje-politični položaj Romunije.

V Romuniji vlada danes absolutizem s centralističnimi težnjami na znotraj, z imperialističnimi na zunaj. Na krmilu je staroliberalna skupina politične porodice, ki smatra oblast za svoje dedno pravo. Ko je kralj koncem minulega leta poveril vlado Bratianu, dasi je imela njegova stranka v zadnjem parlamentu samo deset poslancev, je opozicija slovesno odklonila priznanje novoizvoljene konstituante, v kateri so si liberalci po nezaslišanih volivnih nasiljih in sleparijah priborili večino. Kralj je nato razpustil novoizvoljeni parlament.

Kmetje, delavci, obrtniki in razen tega vsa demokratično in socialistično čuteča inteligenca, ki se deli na Jorgovo, Take Jonescovo in Avarescovo skupino — vse to je danes v najstrožji opoziciji proti vladi. Nespravljivi nasprotniki sedanjega absolutistično-centralističnega režima so tudi rumunski nacionalisti na Sedmograškem, ki se boje za svojo kulturo in se z vsemi štirimi branijo starorumunskega državnega sistema, zahtevajoč avtonomijo.

Še značilnejše je razmerje med Rumunijo in Besarabijo. Tam je dejansko rumunsko prebivalstvo v večini. Toda pod rumunskim režimom je med tem prebivalstvom toliko nezadovoljstva, da so čutili rumunski oblastniki potrebo, da proglase obsedno stanje. Rumunska oblast se vzdržuje s pravo grozovlado vešali in streljanjem. Zelo značilno za tamkajšnje razmere je, da se je besarabsko dijaštvo nedavno obrnilo za odpomoč na internacionalni forum.

Notranje-politični razvoj v novi Rumuniji je bil v kratkem ta-le: Pri prvih volitvah, ki so se vršile dve leti po vojni, so rumunski volivci staroliberalno Bratianovo skupino, ki je hotela in vodila vojno, takorekoč zbrisali s površja zemlje. Na vlado so prišli sedmograški nacionalisti (avtonomisti) in rumunski kmetje (socialno in politično radikalna stranka). Ti dve skupini sta pa bili dvoru preradikalni; parlament je bil preko noči razpuščen in razpisane nove volitve, ki so se vršile spomladi leta 1921. Zmagal je z ogromno večino med ljudstvom izredno priljubljeni general Avarescu, ki je tudi sestavil vlado. Toda Avarescu je kot vodja vlade ljudske mase zelo razočaral, ker ni znal ničesar storiti za izboljšanje obupnih gospodarskih razmer, ki tlačijo ljudstvo. Na drugi strani se je pa njegova vlada zamerila dvoru s svojim revolucionarnim stališčem. Decembra 1921 je izšel kraljev ukaz o razpustu kabineta. Vlado je prevzel Take Jonescu, a že čez 14 dni je kralj pozval na njegovo mesto starega liberalca Bratiana, čegar skupina je imela v parlamentu samo 10 poslancev.

Vihar, ki ga je to imenovanje povzročilo v celokupni rumunski politični javnosti, ni omajal ne liberalcev ne dvora. Za marec tekočega leta so se razpisale volitve, ki so jih liberalni oblastniki vodili tako, da je liberalna stranka zmagala s tako ogromno večino, da so bili sami liberalci presenečeni. Od 360 mandatov so dobili liberalci, ki so jih imeli v prejšnjem parlamentu 10, celih 240. Kmetska stranka je dobila 40, sedmograški nacionalisti 30, Jorgova in Take Jonescova skupina 2, Avarescova skupina, ki je imela preje 200 mandatov, osem, Nemci 10, socialisti 1, komunisti nobenega mandata. Prva posledica tega izida je bila, da se je opozicija sklenila kakor en mož in poslala kralju izjavo, da »novoizvoljenega« — dejansko izsiljenega in prisleparjenega — parlamenta ne priznava in da že v naprej odklanja vse njegove sklepe kot nezakonite. A novi parlament je določen kot konstituanta, ki naj izdela in sklene prvo ustavo za Veliko Rumunijo. Vsi dokazi o volivnih sleparijah in nasiljih in vsi protesti v novootvorjeni skupščini niso nič zalegli. Bratianova družba je pokazala, da hoče ohraniti oblast za vsako ceno. Nato je opozicija končnoveljavno pokazala parlamentu hrbet, nakar je kralj zasedanje odgodil, pri čemer je odsotnost predsednika Bratiana zaradi genovske konference prišla ravno prav. Ta položaj upajo vladni oblastniki vleči do jeseni v nadi, da se v tem duhovi pomire in uklonijo. V nasprotnem slučaju pa odkrito groze s silo.

Toda opozicija se čudi močno in je neizprosno bojevita. Kmetje so si napisali na prapor geslo: »Proti liberalni reakciji in proti diktaturi zlatega teleta!« — Sedmograški nacionalisti kličejo: »V boj za evropstvo proti orientalstvu, doli z bukareškim centralizmom!« Tem geslom nasproti dvigajo liberalci svoj klic: »Doli s sedmograškim pokrajinstvom! Za enotno Veliko Rumunijo!«

Tak je notranje-politični položaj v sedanjem trenotku.

Zunanje-politični položaj Romunije.

Ta ni posebno sijajen. Najbolj nevarno je za Romunijo besarabsko vprašanje. Besarabija je bila svojčas avtonomna kneževina pod turško oblastjo, leta 1878. pa je pripadla Rusiji. Ima 45.632 kvadratnih kilometrov in 2,700.000 prebivalcev. Važna je kot velika žitna zaloga. Prebivalstvo je zelo mešano, približno na polovico ukrajinsko,na polovico romunsko. Romunija je deželo brevi manu zasedla, izkoriščajoč razpad Rusije po padcu carja. Aneksija je priznana po zapadnih velesilah, ne pa po Rusiji. Ta o priznanju noče ničesar vedeti in se tudi na genovski konferenci vprašanje ni moglo rešiti.

Z Bolgarijo obstoja interesno nasprotje zaradi Dobrudže, ki jo je morala le-ta odstopiti Romuniji 1913. leta.

Bukovina je dežela, ki se da lahko razdeliti v ukrajinski severni in romunski južni del. Kljub temu je Romunija dobila celo deželo. Ukrajinci se s tem dejstvom ne bodo nikoli pomirili.

Vrhtega ima Romunija po svetovni vojni veliko mažarsko narodno skupino (30 do 40 odstotkov) v Erdelju ter nemške naselbine. V vseh teh deželah pa je tudi romunsko prebivalstvo z režimom skrajno nezadovoljno, zlasti v Besarabiji, kjer vlada še danes vojaška diktatura in teror.

Iz navedenega je razumljivo, da je glavna smer romunske zunanje politike obrnjena proti Rusiji, vsled česar se oklepa popolnoma Francije in je na življenje in smrt zvezana s Poljsko.

V malo antanto prinaša torej Romunija veliko negativnih postojank.

Znamenit govor.

Rim, 1. junija.

Na večer vnebohoda so se na via Trionfale v Rimu odprla vrata, ki vodijo na ogromno in krasno Bramantejevo dvorišče v Vatikanu. Na zapadni strani se je dvigal papežev prestol, za njim ogromen gobelin s prizorom zadnje večerje po Leonardu da Vinciju. Na dvorišče so se v hipu zlile množice vdeležencev mednarodnega evharističnega kongresa in ga napolnile do zadnjega kotička. Na tribunah je bil zbran malone celokupni sv. kolegij, diplomatični zbor in do 200 patriarhov, nadškofov, škofov, dalje duhovščina in redovniki vseh narodnosti. Malo pred šesto uro so trobente naznanile prihod sv. očeta. Vsa srca in vse oči so mu hitele nasproti, radostni vzkliki so se zlivali v en sam pozdrav. Papež je odzdravljal na vse strani in zasedel prestol. 900 pevcev je ob spremljevanju orkestra zapelo evharistično himno, nakar je dekan kardinal Vanutelli prebral udanostno adreso na sv. očeta. Le-ta je odgovoril z globoko zamišljenim govorom, v katerem je pokazal na Evharistijo kot na vir vsega miru na zemlji. Sv. oče je izvajal:

»To je prvi kongres, ki se vrši po petindvajsetih, katerih vrsto je prekinila strahotna katastrofa krvi, ognja in solza, ki se je zgrnila nad ubogo človeštvo. Vse, kar se začenja, kar se znova začenja, nosi na sebi pečat nekaj posebno slovesnega, nekaj posebno velikega in obetajočega. In s tem evharističnim kongresom, ki je prvi v novi vrsti, naj se začne in se bo z božjo pomočjo in po neskončni dobroti in usmiljenju evharističnega Boga tudi začela tista popolna vzpostava miru, ki je prvi neobhodni pogoj vsake socialne obnove. Začeti se mora tisti resnični prerod, ki obstoja v povratku družbe h Kristusu in Kristusa k človeški družbi. To je prerod, ki vsebuje najresničnejšo in najtrdnejšo snov vsake druge obnove in pozidave.

Človeški ponos in duševni napuh sta Kristusa potisnila iz družbe in ga pregnala v njegove samotne tabernaklje; trdovratno stremljenje po zemskih dobrinah je srca ljudi zagrenilo, posurovelo in jih med seboj razprlo. V isti meri se je oddaljeval iz družbe Kristus in mir je zapustil človeštvo.

Zakrament sv. Evharistije, slovesno priznanje in češčenje tega najsvetejšega med svetimi zakramenti — to je lek. Kjerkoli se človeški duh pred tem Zakramentom zdrudi na kolena v tisti veri, ki veruje, ne da bi gledala, moli in spoznava — v češčenju tega Zakramenta se srca tajajo in postajajo mehka.

V češčenju tega Zakramenta, ob njegovi mizi se družijo in postajajo pravi bratje veliki in mali, gospodje in služabniki, vladajoči in vladani.

Svet išče miru, a ga ne najde, ker ga ne išče v evharističnem Kristusu, ki ga edini dati more. Vi vdeleženci evharističnega kongresa pa ste nositelji pravega miru. Prišli ste iz vseh delov sveta, iz vseh dežela, v katerih je še do včeraj divjala strašna vojna, prišli pozabljajoč na preteklo in misleč edino-le na vezi edinosti ki vas v veri in v ljubezni do Kristusa vežejo med seboj. Drage hčere mednarodne katoliške ženske zveze so že podale o tem zgovoren dokaz. One so zmerom prve — krščanske žene, ob grobu in pod križem. Vi, moji ljubi sinovi, ste jim sledili semkaj v mogočnem številu, da zastopate tudi vse tiste, ki so v duhu z vami. V svetem poletu duha ste pohiteli tu sem na ta sveta tla, ki so posvečena po mučeniški krvi, v ta Kristusov Rim, ki je domovina vseh krščanskih duš, kjerkoli bivajo in molijo na zemlji.

Bodite tedaj dobrodošli v očetovi hiši, v hiši miru, onega miru, katerega vsi hočemo, po katerem nas vse žeja — ene v polni luči vere, druge v želji, da iščejo rešitve tam, odkoder more edino priti, vse pa v priznanju potrebe, da se družba vrne k Bogu in Bog k družbi. In Bog se bo povrnil. Vi, moji ljubi otroci, ga boste nagnili do tega. Vi mu boste odprli vrata svojih duš in svojih src, svojih družin in svojih dežela. Vsa vrata se bodo odprla pred milim kraljestvom vaše vere in pred blagodejnim zgledom vaše pobožnosti.

Pa vse to je že doseženo. Vaša navzočnost mi daje tolažljivo gotovost za to. Že vas vidim v veličastnem sprevodu korakati po zgodovinskih cestah večnega mesta, a v vaši sredi neumrljivi Kralj stoletij. Vi ste nad božjim Srcem izvršili nasilje, vi ste šli ponj v njegove tihe tabernaklje in ste Mu rekli: Intende, prospere, procede et regna! In stopil je ven in vlada v vaših srcih in po vas bo povsodi zavladal.

Kjerkoli vidite Kristusa stopiti med ljudstvo, kjerkoli se bo v bodoče vršil evharistični kongres, bodisi v velikem ali majhnem kraju — tam je Kristus resnično zavladal. On postane središče vsega življenja, ne samo posameznika, ampak tudi celokupne javnosti v polnem toku človeških dogod-

Iz sovjetske Rusije.

(Spisal Vladimirov.)

(Dalje.)

II.

V maju mesecu osemnajstega leta je bil pisec tega potopisa že na poti v domovino. Toda žalostne razmere tega leta in slabe prometne zveze so ga prisilile, da je opustil nadaljevanje pešpoti po Kirgiški stepi proti reki Ural in se vrnil nazaj k taškentski železnici ter po njej oddrdral zopet v osrčje Srednje Azije.

Takrat namreč so kozaki zaprli pot iz Turkestana v Rusijo. Še pozimi omenjenega leta, kmalu po novemberski revoluciji, ko so boljševiki zavladali tudi v Turkestanu, so kozaki parkrat poskusili zapreti izhod čez Orenburg; ali bili so to samo ponesrečeni poskusi neorganizirane kozaške sile. V maju pa je zbral ataman Dútov nekaj tisoč kozaštva in je sklenil pretrgati enkrat za vselej zvezo med Turkestanom in Rusijo. Dobro je vedel, kakega pomena je Turkestan za evropsko Rusijo in narobe. Zato se je postavil na pot z odločno voljo, pretrgati zvezo med moskovsko in taškentsko boljševiško vlado in ju prisiliti, da se uda. Razvila se je fronta pred Orenburgom s turkestanske strani. Kozaki so zavzeli taškentsko železnico, pretrgali brzojavno zvezo in niso več pustili nikogar ne v Turkestan, ne iz njega. Zagrmeli so topovi, zaregljale strojnice, začela se je bratomorna vojna s kozaki na eni in boljševiki turkestanskimi na drugi strani.

Ostal je še en izhod iz Turkestana, namreč čez Zakaspij po srednje-azijski železnici do Kaspiškega morja in odtod na Kavkaz ter v južno Rusijo. Toda tudi ta pot se je boljševikom kmalu izneverila. Že v juliju istega leta so jo zaprli takozvani ashabadski beli gardisti. To so bili oficirji in od njih nahujskani zakaspiški delavci v zvezi s podkupljenimi Turkmeni in Tekini, prebivalci Zakaspija. Nastala je nova fronta, ki jo je taškentska vlada povzročila največ sama s svojo neizkušenostjo in nepoznanjem človeške duše.

Završali so kmalu zatem še kmetski upori v Semirečju, ker je sovjetska vlada nameravala monopolizirati kmetom vse žito. V Fergani pa so kakor odmev na vse to vstale še muslimanske vstaje. Tako je Turkestan zagorel na vseh straneh in bil zastražen s frontami na vseh važnih izhodih. Nastalo je celinsko zaprtje, ki je trajalo poldrugo leto. Pa si pomagaj! Zapečatili so nas in odrezali ne le od Rusije, ampak od vsega sveta Še brezžični brzojav v Taškentu dostikrat nič ni vedel povedati o zunanjem svetu. Domov bi se bilo dalo samo preleteti z zrakoplovom; teh pa je takrat imel sovjetski Taškent samo pet in še ti so bili polomljeni.

Proti koncu devetnajstega leta šele so boljševiki razbili kozaško fronto, ki se je medtem pomikala vedno bliže središču Turkestana. Končni boji so se vršili na in pri Aralskem morju. Od dveh strani stisnjeni kozaki, od ruske in turkestanske, se niso mogli več vzdržati, tembolj ker so se jim nasilno mobilizirani mužiki začeli upirati. Sicer pa je kozakom zadal smrtni udarec že nekaj tednov prej sovjetski vojskovodja Zinovjev, ki je prodiral od evropske strani. Na Kirgiški stepi, vzhodno od železnice, jih je obkolil in premagal, ostanki pa so se umaknili do Aralskega morja. Na ta način jih je odrezal od Kolčaka, ki jih je podpiral v poslednjih mesecih in s tem udaril tudi sibirskega diktatorja, ki se je baš tedaj moral umikati nazaj v sibirske stepe. Kozaki pa so sklenili osvojiti aralsko flotiljo in odpluti po morju v Hivó, odkoder so upali priti v Zakaspij in se zvezati z Ashabadci. Ta genialni načrt se jim seveda ni posrečil, ker so bili pri Aralskem popolnoma razbiti; moštvo se je podalo, častništvo pa razbežalo na vse strani po stepah.

Tako se je zopet odprla pot iz Turkestana v Rusijo. Taškentska železnica se je osvobodila in ujetnikom v Turkestanu je zasijalo zopet upanje na skorajšnjo vrnitev v domovino. Toda ni šlo vse tako hitro, kakor smo si mi predstavljali. Preden so popravili progo, ki so jo bili kozaki pridno rušili in obnovili razbite mostove, je nastopila pomlad dvajsetega leta. Med tem časom je turkestanska sovjetska vlada izdala dekret in dovolila zaenkrat vrnitev v domovino samo invalidom. Kot invalidi pa so bili priznani samo tisti, katerim je zdravniška komisija pripisala 60 odstotkov delanesposobnosti, bodisi resnične, bodisi samo po protekciji ali podkupljivosti komisije. Vsi resnični kakor tudi papirnati invalidi so se morali nato prijaviti v »plenbežu«, uradu za odpravo ujetnikov in beguncev v domovino. »Plenbež« je kratica, sestavljena iz »plénnyj« (= ujetnik) in »béženec« (= begunec).

Takih in podobnih kratic za imena uradov in zavodov ter sploh vseh državnih osnov in odgovornih uradnikov je sovjetska Rusija skovala silno veliko. Preje so krajšali podobno kakor pri nas, to je eno, dve ali več začetnih črk dotične besede, zdaj pa tvorijo iz združenih kratic ene, dveh in še več besed nove samostalnike. Pri taki družitvi kratic in kovanju novih samostalnikov je včasih brez tolmača skoro nemogoče razumeti njih pomen ne samo preprostemu, ampak tudi izobraženemu človeku. Naj omenim samo nekaj zgledov: voenkóm (= voénnyjkomisar, vojni komisar), medsantrud (= medicinskosanitárnyj trud, medicinskosanitetno delo), kvâko (= kvartáljnyj komitet), Turkrosta (= turkrósta (=turkestansko rossijskaja agentúra), cik (=centráljnyj ispolníteljnyj komitet), markomzdrav (= naródnyj komissariát zdravoohranénija, ljud. kom. za zdravstvo), upsančást (= upravlénie sanitárnoj části, uprava zdravstvenega oddela), upvosô (= upravlénie voénnyh soobščénij, uprava vojnih obvestil), načkánc (= načaljnik kanceljarii, pisarniški ravnatelj), i. t. d. i. t. d. Nekateri izrazi dobivajo pri taki družitvi naravnost smešen, ako ne celo nelep pomen.

Na podlagi omenjenega dekreta so od-

kov. To so velike reči, za katere se moramo Bogu zahvaliti.«

Sv. oče je zaključil svoj govor z željo: »Naj bi vaša pobožnost, vaša zbranost, vaša vera prisilile današnje pogane k priznanju: Glejte, kako se ljubijo v imenu Jezusovem!«

Množice so pokleknile, da prejmo apostolski blagoslov. Nato so zaorili radostni klici zastopniku Boga miru, da je mogočno odmevalo proti nebu. Poslavljajoč se od množic z obema rokama, je sv. oče odšel nazaj v vatikan.

To je bil gotovo eden najkrasnejših govorov, kar jih je kdaj izpregovoril kak papež.

Razprava o volivnem zakonu.

Belgrad, 7. junija. (Izv.) Danes so imele vladne stranke sejo, na kateri so ponovno razpravljale o volivnem zakonu. Sprejeti so bili nastopni sklepi: V roku 30 dni po objavi volivnega zakona se ima ustanoviti volivni odbor, ki bo določil, koliko poslancev voli vsak volivni okraj. Državni odbor določi, koliko volišč je v posameznih občinah in katere osebe predsedujejo volivnim odborom ter kdo je član volivnega odbora. Dva volivna okraja moreta označiti isto osebo za kandidata. V tem slučaju more biti tudi namestnik ista oseba. Nosilec liste ne more imeti namestnika. V mestih, ki volijo posebej poslanca, se sestavlja kandiatna lista kakor v volivnih okrajih, samo da odpade nosilec kandidatne liste v mestih, ki volijo samo enega poslanca. Državni odbor deli mesta, ki volijo več kakor enega poslanca, v toliko volivnih okrajev, kolikor poslancev je treba izvoliti v dotičnem mestu. V volivnem okrožju se imenuje kandidatna lista po nosilcu liste, v volivnem okraju (srezu) pa po nosilcu liste in srezkem kandidatu. Liste, ki ne dobe količnika, ne pridejo pri razdelitvi mandatov v poštev. Z listami, ki so dobile količnik za razdelitev mandatov, se postopa na ta način, da se število glasov posamezne liste deli s številom poslancev, ki jih ima izvoliti dotično volivno okrožje. Ako v volivnem okraju, ki voli 6 poslancev, doseže količnik samo ena lista, ima pravico na mandat tudi lista, ki je najbližja količniku. Isto velja tudi za okrožja, ki volijo 9 ali več poslancev. Ako ni nobena lista dobila količnika, se postopa z vsemi listami, kakor da bi vse dosegle količnik. Ako imata dve ali več list pravico do mandata, se odločuje z žrebom, katera lista dobi mandat. Mandati se dele počenši od nosilca liste po vrsti po srezih, v katerih je dotična lista dobila največ glasov. Ako je v enem ali v drugem okraju dobila lista isto število glasov, se istotako odločuje z žrebom, kje dobi mandat. V volivnih okrajih in mestih je izvoljen kandidat, ki je dobil relativno večino glasov. Ako v kakem volivnem okraju ali mestu obstoji samo ena volivna lista, se proglase kandidati te liste takoj kot izvoljeni. Ako ostane kako poslansko mesto prazno, se izpopolni z namestnikom. Ako ni namestnika, potem je izvoljen kandidat onega sreza, kjer je dobil največ glasov. Ta izpopolnitev se ima izvršiti v roku petih dni.

FRANCIJA NE ODNEHA.

Pariz, 7. junija. (Izv.) »Chicago Tribune« poroča: Francoski ministrski predsednik Poincaré je reparacijski komisiji s posredovanjem Duboisa kategorično izjavil, da Francija nikakor ne more privoliti na znižanje reparacijskih plačil.

---

pravljali invalide celo poletje. Toda odpravili so jih malo. H koncu leta je bil izdan drugi dekret, ki je dovoljeval vsem ujetnikom in beguncem vrnitev v domovino. Zdravniško komisijo so likvidirali, vso evakuacijo pa so izročili v roke plenbeža. Pozimi je odšlo prav malo transportov, ker je v tem času potovanje po onih krajih združeno z ne malimi težavami že radi mraza in pomanjkanja drv, še bolj pa radi snežnih zametov v Mugodžarskih gorah, ki so podaljšek Urala. Zato so mnogi raje čakali tople pomladi, zlasti pa oni, ki so si pridobili za časa svojega bivanja na tujem tudi ženo in potomstvo. K tem poslednjim spada tudi pisec teh vrstic.

* * *

Meseca maja dvajset prvega leta sem se odločil za pot. Ta mesec mi je namreč postal do tedaj že parkrat odločilen za nadaljnje življenje, tako da sem dobil do njega neko posebno spoštovanje. Zato sem si ga tudi zdaj izbral za svoj odhod.

Ko sem stopal po taškentskih ulicah v plenbež, me je obdajalo čustvo, kakor da bi bil prestal dolgotrajno in mučno bolezen. Kakor dajo ozdravljenemu v bolnici odhodnico, se mi je podilo po glavi, tako tudi jaz zdaj grem po odhodnico in popotnico obenem.

Pred vrati plenbeža je čakalo prav malo ljudi. Na steni in vratih so bili pribiti in priklejeni plakati, razglasi in ukazi razne vsebine. Važnejši izmed njih so bili tiskani ali pisani na treh jezikih: ruskem, nemškem in madjarskem.

(Dalje.)

Grški prestolonaslednik, njegova žena Elizabeta, romunski kralj Ferdinand, kralj Aleksander s kraljico Marijo, romunska kraljica, princezinja Ileana.

Poročne slavnosti v Belgradu.

Slavnostna seja belgrajskega občinskega sveta.

Belgrad, 7. junija. Danes valovi po belgrajskih ulicah vedno večje število naroda, ki se je zbral v prestolnici države, da prisostvuje poroki svojega kralja. Ponoči so prispele ladje in vozovi iz vseh krajev, polni posebnih odposlanstev, tudi iz najbolj oddaljenih krajev domovine. — Na dvorišču narodne skupščine so se že ob 8. zjutraj začele zbirati mnogoštevilne deputacije, ki bodo čestitale kralju k njegovi poroki. Pri tej priliki bodo izročili odposlanci poročne darove, ki so jih prinesli s seboj.

Ob 9. dopoldne je ob velikem številu občinstva, zlasti trgovcev in obrtnikov, otvoril predsednik mestne občine belgrajske Dobra Mitrović razstavo sarajevske trgovske in obrtniške omladine v osnovni šoli saborne cerkve. Krasni izdelki domače obrti so imeli izredno privlačno silo na gledalce.

Po otvoritvi razstave je šel predsednik občine Dobra Mitrović na univerzo, kjer je v veliki dvorani sprejemal goste, ki so prišli, da prisostvujejo seji mestnega sveta. Galerije so bile polne občinstva. V prvih vrstah so sedeli ministri, predsedništvo narodne skupščine in predsedniki vseh občin, ki se sedaj nahajajo v Belgradu. Ob 10. je predsednik Mitrović otvoril slavnostno sejo z daljšim navdušenim govorom, v katerem je slavil pomen dneva za narod in državo. Svoj govor je zaključil z vzklikom: »Živijo Nj. Vel. kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev! Živijo Nj. Vel. kraljica Srbov, Hrvatov in Slovencev!« Vsi navzoči so navdušeno vzklikali kralju in bodoči kraljici. — Nato je predsednik Mitrović prečital predlog, naj se Ratarska ulica odslej imenuje Ulica kraljice Marije in del ulice Miloša Velikega od hotela London do narodne skupščine pa Ulica kralja Ferdinanda. Potem sta govorila gg. Karić in Stanković v imenu večine in manjšine mestnega sveta, ki sta izjavila, da sprejemata predlog predsednikov. Zapisnik seje se izroči v dveh vezanih izvodih kralju in bodoči kraljici.

Deputacija na dvoru.

Belgrad, 7. junija. (Presbiro.) Ob 11. uri dopoldne so šle iz narodne skupščine številne deputacije na dvor, da se poklonijo kralju in mu čestitajo k poroki. Vsa povorka je defilirala v veliki dvorni dvorani mimo kralja in kraljičine Marije.

Belgrad, 7. junija. (Izv.) Ko sta danes ob enajstih dopoldne na dvoru začela kralj Aleksander in njegova nevesta kraljičina Marija sprejemati razne deputacije iz države, ki so defilirale mimo njih in jima izročale poročne darove, je dvorni maršal najavil vsako posamezno odposlanstvo. Kralj se je za vsako skupino ljubeznivo zanimal in se z njo prijazno razgovarjal.

Belgrad, 7. junija. (Izv.) Ko je kralj Aleksander sprejemal čestitke deputacij, se je na Kalimegdanu zbrala velika množica naroda in je prisostvovala regati čolnov na Savi. Hkrati je na Terazijah koncertirala glasbena šola iz Vršca na posebni zato pripravljeni tribuni. Koncertu je prisostvovalo na tisoče prebivalstva.

Razstava ženskih ročnih del.

Belgrad, 7. junija. (Presbiro.) Razstava ženskih ročnih del, ki jo je dopoldne otvoril minister za trgovino in industrijo, predstavlja razkošno bogastvo naše narodne ornamentike in je, zlasti pri tujcih, izzvala splošno pozornost. Razstava je lepo aranžirana. Posebno lep utis napravljajo gospodične, ki pričakujejo goste v narodnih nošah dotičnih krajev.

Otvoritev umetniške razstave.

Begrad, 7. junija. (Presbiro.) Ob 11.30 dopolde je bila otvorjena razstava oblikujočih umetnikov v drugi belgrajski gimnaziji. Na tej razstavi so udeleženi vsi belgrajski, zagrebški, ljubljanski in sarajevski umetniki. Razstavo je otvoril minister prosvete Svetozar Pribičević s patriotičnim govorom.

Nasilja jugoslovanskih fašistov na Hrvatskem.

(Poročilo »Slovencu«.)

Na binkoštne praznike je nameravalo slovensko planinsko društvo napraviti izlet na Plitvička jezera. Kljub temu, da je bil ta izlet odpovedan, je vendar odšlo več slovenskih turistov na Plitvice, da se navžijejo lepote tega prelepega dela Hrvatske. Mesto mirnega izleta, vživanja prirodne lepote in ljubeznivega razgovora z izletniki iz bratske Hrvatske, pa so imeli priliko zgražati se nad »kulturo« demokratskih pristašev in jugoslovanskih »omladincev«.

Za binkoštne praznike je priredil izlet na Plitvice tudi zagrebški »Hrvatski Sokol« (Wilsonov trg) in večja družba zagrebških akademikov. Ko so prispeli na Plitvice, jih je zaustavila velika četa demokratskih teroristov, ki so bili oboroženi z revolverji in ročnimi granatami. Med zagrebškimi izletniki je bilo največ žensk in nedorasle dece. Demokratski teroristi, katerim so se pridružili tudi člani tako imenovane organizacije jugoslovanske narodno-napredne omladine (v Ljubljani se imenujejo »Orjunci«), so navalili na zagrebške izletnike in zahtevali, da takoj zapuste Plitvice. Nastalo je veliko prerivanje in prerekanje. Otroci so jokali, ženske so padale v nezavest, ko so videle okoli sebe množico podivjanih in napol pijanih ljudi, ki so grozili z revolverji, tolkli z gorjačami po izletnikih in jim jemali hrano in druge stvari, ki so jih prinesli s seboj. Izletniki so končno popustili in se razbežali na vse strani. »Jugoslovanski kulturonosci« pa so odšli po vseh hotelih in restavracijah preiskovat, če je še kje kak izletnik, da ga izženejo iz Plitvic. Streljali so na vse strani in vsakomur, ki ni takoj odšel, grozili.

Končno se jim je posrečilo, da so Plitvice očistili in pregnali vse izletnike, ki so z zgražanjem zapustili kraj in se čudili, da niso orožniki nastopili proti takemu hajduškemu nastopanju jugoslovanskih fašistov.

To je v svarilo vsem slovenskim turistom in izletnikom, da se dobro premislijo, preden se odpravijo na Plitvice, ki so bile dosedaj tudi Slovencem zelo priljubljeno izletišče.

Slovensko - jadranska železniška proga.

Železniška zveza Slovenskega z Jadranskim morjem je preko Št. Petra na Trst in Reko; dobro bi bilo, da tega ne pozabimo. Mari bo Italijan vedno gospodoval v Trstu in dejansko tudi na Reki? Vsaka druga zveza Slovenije ali za bodočnost točnejše »ljubljanske in mariborske oblasti«, gre preko Hrvatske, točnejše preko primorsko-krajiške oblasti. Belgrajska sekcija društva jugoslovanskih inženirjev in arhitektov je dne 3. t. m. zaključila, da je smatrati za najnujnejši železniški zvezi: zvezo Belgrada z morjem skozi Črnogoro, pa zvezo Bihač—Knin. Opetovano smo že opozarjali slovensko javnost na zvezo Črnomelj—Ogulin, ravno z ozirom na unsko progo, ter na že projektirano progo Plaški—Bihač, (zveza Ogulin—Plaški že obstoji), pa kakor je videti — brez pravega odmeva. —č.

Reški fašisti vdrli na Sušak.

Sušak, 7. junija. (Izv.) Reški fašisti so v velikem številu vdrli na Sušak, da se maščujejo nad našim prebivalstvom, najbrže zaradi spopadov s karabinerji ob meji. Na več krajih so se spopadli. Alpinci so morali poseči vmes in vzpostaviti red. Med njimi in fašisti je prišlo do prepira. Fašisti so jim očitali, da so se prodali Hrvatom in da so srbske svinje. Fašisti so hoteli poseči po bombah. Ko so pa videli, da se alpinci ne marajo šaliti, so se raje umaknili in zopet povrnili na Reko.

Sv. Ana, 7. junija. (Izv.) Včeraj so reški fašisti hoteli zopet prekoračiti mejo naše države pri Sv. Ani. V zadnjem trenutku pa so se vendarle premislili in se lepo umaknili. Jugoslovanski komisar Peršič je zahteval ojačenje obmejnih čet.

Kraljevica, 7. junija. (Izv.) Predsednik reške vlade dr. Rihard Zanella je poslal v Rim in Belgrad protestno brzojavko proti terorju, ki ga izvajajo fašisti na Reki in ki še nadalje onemogoča delovanje ustavne vlade. Dr. Zanella zahteva, naj se z Reke takoj odstranijo vsi oni elementi, ki vedno kalijo mir in povzročajo izgrede in spopade, in ki neprestano vrše nasilja, ker so pod varstvom karabinjerjev, ki jim puščajo popolno svobodno roko in jim celo pomagajo.

Kongres lige narodov.

Jugoslovani, Čehi, Rumuni in Poljaki zapustili kongres.

Praga, 7. junija. (Izv.) Na včerajšnji drugi plenarni seji kongresa lige narodov se je otvorila debata o resoluciji predsednika manjšinske komisije Dickensona, ki je ugotovil, da stališče narodnih manjšin v posameznih državah ni zadovoljivo in da se jim mora dovoliti zelo obširna avtonomija, seveda v kolikor je združljiva z javnim redom. Predlagal je, naj se na sedežu zveze narodov izvoli poseben odbor, ki naj proučava narodnostne manjšine. Te manjšine naj imajo v zmislu Dickensonove resolucije pravico obračati se direktno do zveze narodov. Govorniki nasprotnega naziranja so zahtevali, naj se poročilo vrne komisiji. Tretja skupina je po svojih govornikih iz-

javila, da stoji zveza narodov na stališču manjšinskega prava in da je treba delovati, da se te pravice popolnoma uresničijo. Pri glasovanju o Dickensonovi resoluciji so se italijanski, angleški in ruski delegati vzdrževali glasovanja, vsled česar je bila resolucija sprejeta s 55 proti 40 glasovom. — Kakor hitro je predsednik kongresa ugotovil izid glasovanja, se je dvignil načelnik jugoslovanske delegacije Jovanović in podal nastopno izjavo: »V imenu jugoslovanske, češkoslovaške, rumunske in poljske delegacije moram izjaviti, da odločno nasprotujemo Dickensonovi resoluciji in je ne moremo priznati. Po našem mnenju posega v suverene pravice posameznih držav. Zaradi tega zapuščamo kongres.« Po teh besedah so jugoslovanski, češkoslovaški, rumunski in poljski delegati zapustili sejno dvorano.

Schanzer o genovski konferenci.

Rim, 7. jun. (Izv.) V poslanski zbornici je zunanji minister Schanzer imel daljši govor o zunanjem položaju države. Minister je izjavil v odgovor na izvajanja nekaterih govornikov, da bi bila izguba časa, ako bi hotel podati končnoveljavno sodbo o mednarodni gospodarski konferenci v Genovi. Kajti posledice za gospodarski in politični položaj Evrope se bodo videle šele v bodočnosti. Naloga, ki jo je izvrševala Italija v Genovi, je obstojala v tem, da organizira to veliko zborovanje narodov in da ji zagotovi nemoteno poslovanje, ter da sodeluje lojalno in z vsemi sredstvi pri dosegi bistvenih ciljev, ki si jih je nadela konferenca. Prvi del te naloge se je popolnoma izvedel. Kar se tiče drugega dela, so tehnični uspehi pomembni. Finančni, gospodarski in transportni odsek so proučavali prebleme, ki so največje važnosti za obnovo Evrope in so doli konferenci iniciativo, da je sprejela mnogo sklepov, ki bodo mnogo pripomogli do ozdravljenja gospodarskega in finančnega položaja Evrope.

Volitve na Mažarskem.

Budimpešta, 7. jun. (Izv.) V prvem volilnem okraju v Budimpešti so bile danes preštete glasovnice. Oddanih je bilo 57.232 veljavnih glasov. Od teh je odpadlo 21.921 glasov na listo socialno-demokratske stranke, 18.376 na listo vladi prijazne krščansko-nacionalne Wolffove stranke, 8.645 glasov na Andrassyjevo stranko in 7.562 glasov na liberalno-demokratsko listo. Ostali glasovi so bili razcepljeni. Izvoljena sta torej socialna demokrata Julij Peidl in Julij Battitz, krščansko socialca Karol von Wolff in dr. Avgust Bernard ter demokrata Ivan Benedek in grof Julij Andrassy. Ker je Peidl že izvoljen za poslanca v Segedinu, bo svoj budimpeštanski mandat najbrže odstopil prihodnjemu kandidatu na listi, gospej Ani Kethlyjevi, ki bo edina poslanka v mažarski narodni skupščini.

Budimpešta, 7. jun. (Izv.) Povodom zadnjih volitev v mažarski parlamnt so nasprotniške stranke v Balaton Füredu razvile proti kandidatu vladne stranke Emerihu Heytu silno agitacijo. Tekom besednega boja je napadel mesar Oblath več pristašev vladne stranke in je ustrelil poljedelca Emeriha Herczega. Druga krogla je ranila dijaka Pavla Herczega. Oblath in sokrivci so pobegnili, a so bili v Veszprimu aretirani. V Oblathovem stanovanju je našla policija veliko množino orožja in municije.

FAŠISTOVSKA REVOLUCIJA V ITALIJI.

Benetke, 7. junija. (Izv.) Nocoj je vdrlo 300 fašistov in takozvanih cavalierov della morte v mornarsko bolnico in odneslo truplo nekega pristaniškega delavca, ki ga je policija radi nasilnosti ustrelila. Truplo so položili na mrtvaški oder v prostoru, kjer se zbirajo fašisti. Pričakuje se, da dogodek ne ostane brez posledic.

AMERIKA UKINE POMOČ RUSIJI.

Newyork, 7. junija. (Izv.) Kakor poroča »Newyork Herald«, je predsed. Zedinjenih držav ameriških Harding sklenil, ukiniti pomoč Rusiji, ker boljševiki zaplenjujejo vsa pomožna sredstva.

LIGA ZA ČLOVEŠKE PRAVICE.

Pariz, dne 7. jun. (Izv.) Liga za človeške pravice je imela v Nantesu svoj vsakoletni kongres in je sprejela dnevni red, da se bo bavila tudi z gospodarsko in politično obnovo Evrope in da pozivlje vse državljane brez izjeme. Rešiti se morajo reparacijsko vprašanje, vprašanje razorožitve in rusko vprašanje. Glede reparacijskega vprašanja je ponovil kongres željo, da se nemški veleindustrijci pritegnejo k plačevanju reparacijskega dolga. Ne sme se pa od Nemčije zahtevati plačil v denarju več, kakor more plačati. Tudi ni pravično, poseči po prisilnih sredstvih v slučaju, da Nemčija ne izpolni vseh svojih obveznosti v določenem roku, ker ta sredstva niso le neuspešna, temveč tudi v najvišji meri žalijo narodna čustva Nemčije.

130 OSEB UTONILO.

London, 7. junija. (Izv.) Kakor poročajo »Daily News« iz Buenos Airesa, je pri potopu izletniškega parnika »Villafranca« utonilo 130 oseb. Katastrofo je povzročila eksplozija z nafto napolnjene posode.

NAPREDEK ZRAKOPLOVSTVA.

London, 7. jun. (Izv.) Angleški inžener Brannan je prejel vladno nagrado v znesku 80.000 funtov šerlingov za rešitev problema konstrukcije helikopterja. Novi aparat ne potrebuje letališča in se more dvigniti z vsake strehe.

Politične novice.

+ **Minister za vere dr. Krstelj pri papežu.** Belgrajski listi poročajo, da je bil za časa svojega bivanja v Rimu dr. Krstelj sprejet tudi v Vatikanu. Papež je napram dr. Krstelju baje izrazil želje, da se sklene med Vatikanom in našo državo čim prej konkordat. Dr. Krstelj je obiskal tudi papeškega državnega tajnika Gasparija.

+ **Hrvatska ljudska stranka** je sklicala za dan 25. junija sejo hrvatsko-slavonskega pokrajinskega sveta stranke. Isti dan se vrši tudi seja vrhovnega sveta hrvatske ljudske stranke. Seja kluba hrvatske seljačke stranke je določena za 15. junija v Zagrebu.

+ **Dr. Kumanudi o amerikanskem posojilu.** Dopisniku zagrebškega »Obzora« je izjavil finančni minister dr. Kumanudi glede amerikanskega posojila sledeče: »Ponudba Blerove skupine je bila edina resna in natančno izdelana ponudba. Mi posojilo potrebujemo. (Seveda! Op. ur.) Promet je neurejen in mi ga iz lastnih sredstev nikdar ne bomo uredili. Jadranska železnica je neobhodno potrebna za gospodarski razvoj naše države. Mi imamo nujne potrebe, za katerih kritje potrebujemo večje vsote, ki pa jih ne moremo dobiti iz rednih dohodkov. Da pokrijemo našo papirnato valuto, potrebujemo zdravo valuto, katero moremo dobiti samo s posojilom iz inozemstva. Nam je vseeno, kakšna skupina nam posojilo da. (Samo, da se ga dobi. Op. ur.) Mi nimamo nobenih predsodkov proti eni ali drugi skupini, smatramo pa za bolje, da pridemo v gospodarsko odvisnost ameriškega kapitala, kakor kakega drugega posojilo da. (Samo, da se dobi. Op. Amerika je edina država, ki je vedno varovala naše interese. Amerika ni politično interesirana na naši državi in ne bo uplivala niti na vnanjo niti na notranjo politiko naše vlade, s čemer je popolnoma garantirana naša politična neodvisnost. S tem posojilom bomo dosegli, da se bo Amerika še bolj zainteresirala za našo državo, kar nam bo samo koristilo. (Dokler nam bo dajala Amerika dolarje. Op. ur.) Posojilo bomo vporabili v prvi vrsti za plačilo dolga na Standard Oil Company za l. 1919 kupljeni petrolej, potem bomo plačali 20 odstotkov, ki so bili odvzeti prebivalstvu ob priliki markiranja kron (Če bo res? Op. ur.), dalje za odplačilo dolga pri Narodni banki, za popravo cest, za zgradbo državnih poslopij, za zboljšanje prometa itd. V splošnem bomo vse dali za produktivne namene. (V posebnem pa nekoliko tudi za privatne. Op. ur.) Posojilo bo dobrodejno vplivalo tudi na popravo naše valute. Mi bomo dobili toliko denarja v zdravi valuti, da lahko pokrijemo ves naš papirnati denar. To bo ugodno vplivalo na stabiliziranje dinarja. Odplačilo dolga na Narodno banko bo istotako vplivalo ugodno. Deficit v proračunu bo izginil, kajti za investicije potrošeni denar bodo pokrivali dohodki. Odplačilo posojila državnega proračuna ne bo obremenjevalo, ker bomo odplačilo za prvih pet let pokrili iz posojila samega, čez pet let pa bo že gotova jadranska železnica in iz dohodkov te železnice bomo lahko odplačevali ostale stroške. Na ta način bodo investicije ostale naši državi kakor čisti dobiček.«

+ **Avtonomističen blok.** »Slobodna Tribuna« javlja iz Sarajeva, da sta dr. Spaho in dr. Korošec zaključila sporazum o osnovanju avtonomističnega bloka. Zanimivo je, kakor pristavlja »S. T.«, da je muslimanski voditelj dr. Spaho tak sporazum sklenil še pred glavnim občnim zborom svoje stranke.

+ **Pašić v Bosni.** Glasilo muslimanskih avtonomistov »Naša Pravda« poroča o sledeči Pašićevi izjavi: »Bosna in Hercegovina se morata upravljati popolnoma v srbskem duhu, ker tvorita integralen del kraljevine Srbije. Zato se morajo takoj na vsa važnejša službena mesta v Bosni in Hercegovini postaviti taki uradniki, ki bodo upravo Bosne vodili v srbskem duhu. Zato se tudi volitve v bosenskih občinah ne bodo vršile prej, dokler ne bo vsaj v Sarajevem osigurano popolno srbsko mestno zastopstvo.«

+ **Smešen dementi.** Dne 2. junija je objavil londonski list »Morningpost« odgovor na tri dopise balkanskega dopisnika tega lista o hrvatsko-srbskih odnošajih. Odgovor je napisal Čeda Mijatović. Ta gospod trdi v svojem odgovoru, da takozvane »hrvatske pritožbe ne prihajajo od vsega hrvatskega naroda, ampak samo od Radićeve stranke. Napredni Hrvati vedo, da morejo napredovati samo v skupnosti s Srbi in Slovenci.« Dalje trdi g. Mijatović, da belgrajska vlada ni sestavljena samo iz Srbov, ampak v njej sede zastopniki dveh strank in predstavniki vseh ver. Potem pravi, da je Pašić eden najmiroljubnejših državnikov v Evropi. Nato protestira g. Mijatović proti trditvi, da je vidovdanska ustava bila sprejeta s kupljenimi glasovi in pobija trditev, da so srbske oblasti batinale na Hrvatskem tudi ženske, kajti batinanje da je prepovedano z zakonom že nad 50 let. Potem trdi ta gospod, da uživajo Hrvatje in Slovenci ravno tiste politične in meščanske svobodščine kakor Srbi, kar je izraženo že v uradnem nazivu države, ki se imenuje kraljevina SHS, a ne kraljevina Srbija. — Kakor se vidi iz tega odgovora, je Srb Mijatović mnogo slabše poučen o razmerah v Jugoslaviji kakor pa dopisnik »Morningposte« g. Liper.

+ **Dober namen.** Finančni odbor se namerava takoj po končanih ženitovanjskih slavnostih dogovoriti s finančnim ministrom glede izdelave proračuna za leto 1923. Delo naj bi bilo izgotovljeno do marca meseca leta 1923. — Namen odbora je dober, ampak če bo šlo z izpeljavo tako gladko, kakor bi bilo želeti, o tem pa z ozirom na dosedanje izkušnje opravičeno dvomimo.

+ **Pol milijona deficita** prinaša državi njeno posestvo v Dobričevu pri Čupriji. — Če bi država dala posestvo kakemu sposobnemu zasebniku v zakup, bi posestvo čisto gotovo neslo pol milijona dinarjev čistega dobička. Morebiti bi vzel posestvo v najem g. Pucelj?

+ **»Pismo iz Slovenije.«** V belgrajskem listu »Videlo« z dne 4. t. m. čitamo v »pismu iz Slovenije« med drugim sledeče: »Slovenija trpi vsled številnih strank. Lahko pa se reče, da imajo večino naroda za seboj klerikalci. Poskus dr. Šusteršiča, da zmeša vrste SLS, ni imel posebnega uspeha, vendar pa je nekoliko omajal temelje dr. Koroščeve stranke (dosedaj še ne, op. ur.). — Radikali so v Sloveniji brezpomembni, ker jih takorekoč ni. Razen nekaj nemških občin nimajo nikogar za seboj. Agitacija dr. Zupaniča in pokrajinskega namestnika g. Hribarja bo imela za posledico skorajšen odhod g. Hribarja, ker tako žele demokratje in samostojneži. — Največ »larme« dvigajo danes po Sloveniji samostojneži. Pogosti shodi, demagoški govori in agitacija ministra Puclja so na dnevnem redu. Odziv pa je precej slab, čeprav je reklama »malih« kmetov zelo velika. — Delavske mase predstavljajo najčvrstejšo organizacijo. Toda tudi med njimi je mnogo gnilobe. Oni so nezadovoljni z delom svojih poslancev v parlamentu. Vsled prizadevanj g. Etbina Kristana se pa nesoglasja polegajo (glej »Zarjo«! op. ur.). — Narodni socialisti pridobivajo delavstvo le po malem za svoj maloburžujski socializem. Mala peščica uradnikov in železniških uslužbencev predstavlja vso njihovo moč. — Najzanimivejši je zadnji politični pokret dr. Novačana. Bivši klerikalec (??), demokrat, samostojnež, zemljoradnik je postal danes republikanec à la Radić. Toda — nejasni pojmi dr. Novačana ne dajejo mnogo jamstva, da je dovolj močan za izvedbo svojega gibanja. — Politične razmere v Sloveniji so nejasne. Nezadovoljstvo med narodom je veliko in bodoče volitve, ki jih pričakujejo v Sloveniji z veliko nestrpnostjo, utegnejo prinesti velika razočaranja.«

+ **Vladno krizo** bo povzročila po zatrdilu »Videla« afera Jadranske banke. Tako zatrjujejo radikalci. Vzroki krize, ako bo res prišla, pa leže globlje. Moralna ogorčenost nad »aferami« v vrstah radikalov je vsekako malce čudna.

+ **»Klerikalci« in Radić.** Pod tem zaglavjem piše »Pravda«: »Zadnji čas se je razvil med »klerikalci« in Radićevci boj na nož. V krajih, kjer so bili doslej »klerikalci« močni, se je opazilo pešanje »Pučke stranke«, ker volivci prehajajo v Radićev tabor. Barić in Šimrak sta določena od svoje stranke, da vse take kraje obiščeta in nastopita proti Radiću. Povodom teh pojavov klerikalci ne zahtevajo več skorajšnjih volitev, ker hočejo prej popraviti svoj položaj.« — Srbski pregovor pravi: »Što se babi htilo, to se babi snilo (sanjalo).«

+ **Nered pri finančni delegaciji v Sarajevu.** V finančni delegaciji v Sarajevu vlada velik nered. Odpustili so iz službe mnogo kvalificiranih ruadnikov, na njihova mesta pa postavili okoli 20 neizkušenih pisarjev in tako je postala vsaka kontrola nemogoča. Mesečnih blagajniških računov niso pregledali že 3 leta, ravno tako nihče ne kontrolira pravilnosti pri izplačilu plač državnim uslužbencem. Vsled nereda pri sarajevski delegaciji so tudi proračunske postavke za Bosno popolnoma nejasne in netočne.

+ **Bivša cesarica Zita** se je glasom nekega poročila »Berliner Tageblatta« obrnila pismeno na upravnika Mažarske Horthya z zahtevo, da se ji priznajo vsa njena prava in prava njenega sina Otona na mažarski prestol. Zita se namerava baje v kratkem preseliti iz Madrida v Švico in započeti novo politično akcijo. — Moral bi se najti način, kako enkrat za vselej storiti konec intrigam, ki jih zamišljajo nekdaj kronane glave v zvezi z ruskimi reakcionarji. Mogoče bi služil v to najboljše otok sv. Helene.

Mlado-demokratski panama.

Na nadaljna odkritja g. Kamenarovića »Jutro« ve prav tako malo stvarnega odgovora kakor na prejšnja. Zlasti zadnja bomba g. Kamenarovića je na »ožji krog« demokratske stranke uplivala naravnost katastrofalno, zlasti v zvezi s kartečo, ki jo je poslal v mladinski tabor »Slovenski Narod« z odkritjem, da »ožji krog« v »kulturne, nacionalne in politične svrhe« dvignjenih nad 3,000.000 kron ni zabeležil v strankino blagajniško knjigo. Kaj »Jutro« na to odgovarja? Čujte!:

»Predbacivanje, da so ti gospodje (Kukovec—Breznik—Klepec) člani »ožjega kroga« in da dvignjene vsote niso zabeležene v strankini blagajni, je zagrešilo (gramatična napaka prve vrste) svoj cilj. Če so popreje gospodje funkcionarji pridobili kakšno podporo za stranko, so po lastnem preudarku z njimi razpolagali za strankine svrhe in jih niso beležili v službeno blagajniško knjigo. O teh vsotah so tudi le vedeli »ožji krogi«. Seveda ni nihče še dvomil, da so tudi ti gospodje vsak vinar korektno porabili. Zato torej ne gre, kakor pogrešno misli »Slovenski Narod«.«

To je res zagovor, da si ga sme »Jutro« za klobuk vtakniti. Kaj se to pravi »popreje«? Ali je mar »popreje« demokratska stranka obstojala samo iz treh gospodov? Menda ne, kolikor mi vemo. In, če je temu tako, odkdaj smejo trije funkcionarji stranke s podporami, namenjenimi stranki, po lastnem preudarku razpolagati in jih nikjer ne zabeleževati, kakor da jih sploh niso za strankine svrhe prejemali? Čudna stranka s takimi pravili! V taki stranki bi se res izplačalo biti funkcionar... Da pa nihče ni dvomil o tem, da so ti gospodje denar, za katerega po njihovem zatrdilu ni razun njih nihče vedel, korektno porabili — to je samo po sebi jasno, kajti o tem, o čemer sploh ničesar ne vem, tudi dvomiti ne morem.

Pa tudi na nove (in stare) ugotovitve g. Kamenarovića ne ve »Jutro« odgovoriti drugače nego z argumenti, kateri s stvarjo nimajo absolutno nič opraviti. Pravi, da g. Kamenarović izdaja poslovne tajnosti »Jadranske banke« s tem, da je odkril tajnostna konta Marković in Lavrič. To je naposled stvar g. Kamenarovića. Toda treba je upoštevati, da gre za dva fingirana konta pod krivimi imeni, torej za tako poslovno nerednost (milo rečeno), katero je smatral g. Kamenarović potrebno razkritja, ker gre tu za stvar velikega javnega interesa. Zaupanje v banke sloni na korektnosti njihovega poslovanja, tako vsaj je svet dosedaj sodil; poslovna tajnost ne sme kriti pregreh zoper velike javne interese.

Nadalje »Jutro« noče verjeti g. Kamenaroviću, da on ni hotel osumničiti osebnega poštenja onih gospodov, ki so denar dvigali. Naj »Jutro« verjame ali ne verjame Kamenaroviću, to je za javnost vse eno; fakt je, da Kamenarović osebnega poštenja nikogar ni osumničil, ampak je le razkril, da so nekateri gospodje brez vednosti stranke tajno dvigali denar pod krivimi imeni iz fingiranih kontov, povrh tega pa še to, da niso dvigali samo dovoljenega 1,00.000 kron ampak še 2,000.000 kron povrh, »Narod« pa je še dodal, da tega niso v strankini blagajni zabeležili. Če zdaj kdo te gospode hoče sumničiti ali ne, to je odvisno zgolj od tega, koliko jih osebno pozna: tu pa je vsakomur svobodno verjeti ali ne verjeti. Mi vrjamemo, drugi lahko ne; kakor kdo hoče. Če bi pa gospodje bili te stvari beležili in z rednim blagajniškim knjigovodstvom dokazali, da je vsa ta vsota šla v »kulturne, nacionalne in politične svrhe« in v katere svrhe, potem bi seveda nihče na svetu ne mogel ničesar in nikogar sumiti. Ravno to je pa tisto, na kar »Jutro« dosledno molči.

Če »Jutro« zdaj pravi, mi smo denar dvigali, odkod pa je ta denar prihajal, ali iz propagandnega fonda za Koroško ali iz tehničnega fonda, to nas nič ne briga, to je stvar »Jadranske banke« — je to zelo komodno stališče, če se upošteva, da vse ugotovitve g. Kamenarovića jasno kažejo na to, da so vsi prizadeti dobro vedeli, odkod se pokrivajo vsote za »kulturne, nacionalne in politične svrhe«. Ni vseeno, odkod teče denar, ki ga jaz uporabljam, ako vem, odkod da teče — to je staro pravilo solidnega postopanja v takih zadevah. Tako vsaj mislijo vsi ljudje, vzgojenih po starih načelih.

Akcija za jugoslovanski Maribor.

S severne meje, 6. junija.

Maribor je dospel s svojo stanovanjsko bedo na vrhunec. Mestna občini prodaja svoja zemljišča največ inozemcem, nove tovarne rastejo iz tal, toda niti ena novih hiš. Če je bilo že leta 1920 nad 400 strank brez stanovanj, nad 100 družin v vagonih, na tisoče porizdeljenih kot prisilni gostje med drugimi družinami, po 8—10 oseb v eni luknji

stisnjeni; če že tedaj ni bilo dobiti stanovanj, tedaj se nehote vprašamo: odkod pa so se vzela stanovanja za vse tste stotine, ki so recimo od 1. julija leta 1920 dan za dnem na novo prihajali in še vedno prihajajo v Maribor? Odgovor: Denar je gospodar tudi nad stanovanjsko krizo; denar, veliko denarja odpira vrata tudi v palače, ki ostanejo drugim zaprte. To dnevno preseljevanje v že zdavno prenapoljeno mesto, to odpiranje dragocenih vrat z dragocenim denarjem je končno moralo pritisniti vse sloje, ki ne razpolagajo s tisočaki za eno sobo do skrajnosti potrpljenja. Dozdaj so saj Nemci s slabo vestjo prodajali tupatam hiše tudi Slovencem. Morda ima danes Maribor 50 slovenskih hišnih posestnikov in če bi bilo veliko, podvojimo to številko na 100. To je ves naš »jugoslovenski Maribor«. V zadnjem času so se prodaje nemške posesti kot na komando ustavile. Zakaj? Prvič: preje so taki nemški tiči z dobro jugoslovansko valuto zleteli preko meje in in tam dobro živeli. To je sedaj jenjalo; padla je naša valuta in še strašnejše pada avstrijska. Premnogi, ki so se na ta način znebili svoje posesti v Mariboru, se danes kesajo, si žele nazaj. In vse to prav dobro vedo naši tu ostali Nemci. Drugič: Mariborski Nemci so se osamosvojili, hočejo postati že za nove volitve politično in gospodarsko samostojni. Že prihodnje leto jim prinese oddih od zaščite najemnikov; kot gospodarji se bodo lahko priselili nazaj iz svojih eksilov. Še dobro leto pozneje in oddahnili se bodo popolnoma.

To je slika bližnje bodočnosti. Vlada, država je ne vidi, je noče videti. Izgleda celo tako, kakor da vlada sama ne veruje v stabilnost »jugoslovenskega Maribora«, da rada vidi, ako se ta obmejna postojanka zopet vzpostavi na status ante, nemška večina nad slovansko manjšino.

Je tako ali ni tako, gotovo je, da tako dalje ne more iti. S Slovenci vred so uvideli tudi Hrvati in Čehoslovaki, da treba Maribor gospodarsko in posestveno šele osvojiti, ako ne drugače tudi brez vlade, kakor so si ga svoj čas s peščico ljudi osvojili tudi politično. Čehoslovaki so prevzeli ta boj v velikem štilu v organizirani industriji ob Dravi. In zdaj je prišla vrsta na Slovence in Hrvate, da si zgrade čisto novi, pravi jugoslovenski Maribor. Medtem ko se drugi drugod pehajo s ponudbami palač kralju za njegovo poroko, se bavijo tu z resnim vprašanjem, kako **bi najceneje, najpreje ponudili tisočem revežev brez strehe tolikanj zaželjene lastne strehe, lastne domove.** Ta že blizu uresničenja sestavljeni načrt poklonijo kralju za njegovo poročno darilo. Načrt je kombinacija zagrebškega in dunajskega sistema za zgradbo malih stanovanj. Natančneje bomo o njem še govorili. Načrt je tak, da ga bo morala hočeš nočeš podpirati tudi vlada in seveda mestna občina.

V načrtu se nahaja tudi zelo idealna in priporočila vredna točka: **zbiranje prostovoljnih prispevkov za prvi dom onim, ki so ga najbolj potrebni.** Ta zbirka se prične že z dnem kraljeve poroke, brez običajnih, že nadležnih pobiranj. Kdor sploh ni mogel dozdaj odločiti za poročno darilo kralju, kdor se zaveda gorja stanovanjske bede in ji hoče odpomoči, ta ima zdaj priliko vložiti prvi kamen na zgradbeni sklad za jugoslovanski Maribor. Ti prostovoljni prispevki se v vsakem slučaju uporabijo izključno le za olajšanje vsled stanovanjske bede najbolj trpečim, to so oni reveži, ki poginjajo v gnezdiščih tuberkuloze in katere označi »Protituberkulozna liga« za podpore najbolj potrebne. Prispevki se lahko izročajo javnim funkcijonarjem, ali uredništvu ali upravi lesne družbe »Drava« v Mariboru, Aleksandrova cesta 51. Zneski se izkazujejo v listih, na željo tudi imenoma.

Akcija za jugoslovanski Maribor zasluži zanimanje tudi širom Slovenje in Hrvatske. Omogočeno bo vsakomur, da se je udeleži in tako pomore ne le stanovanjski bedi, nego tudi razvoju in gospodarski samostojnosti naše najvažnejše severne obmejne trdnjave.

Posredovalni uradi v Sloveniji.

Javnost utegne zanimati delovanje posredovalnih uradov, ki so v Sloveniji osnovani na podstavi okvirnega zak. z dne 27. febr. 1907 drž. zak. št. 59 v posameznih občinah. Njih delokrog obsega poravnalne poskuse v civilnih stvareh in sicer se smejo po predlogu jedne ali druge stranke sklepati poravnave z izvršilno močjo o terjatvah in zahtevah glede premičnin, o mejnih sporih, zemljiških služnostih in o služnosti stanovanja, o sporih radi motene posesti. Dosežena poravnava se zapiše v posebno knjigo. V kazenskih stvareh pa je posredništvo omejeno na spravne poskuse v rečeh razžaljenja časti po § 487—497 kaz. zak. in to na slučaje, ko stanujeta obe stranki v okolišu istega posredovalnega urada. Poskus sprave je obligatoren ter mora tudi sodišče, ako se je zasebna obtožba vložila neposredno pri njem, odstopiti stvar najpoprej posredovalnemu uradu.

Leta 1921 je bilo v okolišu zbornega sodišča v Ljubljani 160 posredovalnih uradov, v Novem mestu 83, v Celju 24 v Mariboru 67, skupaj 334 posredovalnih uradov proti 310 v l. 1920. L. 1921 je bilo sporov v državljanskih pravnih stvareh 1022 (899*), in sicer rešenih s poravnavo 550 (425), nedognanih vsled neuspelosti poiskusa ali neprihoda strank 360 (334), rešenih drugače (zadostitev, izvenuradna poravnava) 112 (140). Število slučajev razžaljenja časti, preden se je tožba vložila, je znašalo v istem času 1089 (920), poravnanih 613 (489), neporavnanih 476 (431); slučajev razžaljenja časti, ki jih je odstopilo sodišče pa 2192 (2015) in sicer poravnanih 738 (658), neporavnanih 742 (576), ker so stranke izostale, 712 (761), ker je bil poizkus poravnave brez uspeha.

Presenetljivo je najpoprej dejstvo, da imata okoliša zbornih sodišč v Celju in Mariboru tako malo posredovalnih uradov. V celjskem okrožju jih imata namreč samo okoliša okrajnih sodišč v Slovenjgradcu in Šoštanju, prvi 16, drugi 8, v mariborskem okrožju pa samo okraji Gornja Radgona, Ljutomer in Marnberg po 23, 29, odnosno 15, dočim ni v ljubljanskem in novomeškem okrožju noben okraj brez njih. Morda se da to deloma tolmačiti s tem, da so posredovalni uradi bili uvedeni na Štajerskem šele z deželnim zakonom 29. dec. 1914 dež. zak. št. 23, dočim so bili na Kranjskem že osnovani z zakonom z dne 27. sept. 1911 dež. zak. št. 20. Docela pa ta razlog ne velja, ker je deželna vlada za Slovenijo z naredbo z dne 30. okt. 1919 urgirala ustanovitev teh uradov na Štajerskem, pa s prav malim uspehom.

V okrožju ljubljanskem se je l. 1921 povečalo število posredovalnih uradov za 6, v novomeškem za 5, v celjskem za 5, v mariborskem pa za 9.

Poslovanje je zadovoljivo. Dočim je v letu 1920 odpadlo na 310 posredovalnih uradov 3834 slučajev, t. j. na enega 12.37, odpade v letu 1921 na 334 posredovalnih 4313 slučajev, t. j. 12.91 na enega.

Ugodno rešenih slučajev se je v sporih državljanskopravnega značaja zvišalo od 62 odstotkov v letu 1920 na 64.5 odstotkov, v onih radi žaljenja časti pa od 36 odstotkov na 41.3 odstotkov.

Posredovalni uradi so torej poslovali v prošlem letu z vidnim uspehom in napredkom. Ne samo, da so izdatno razbremenili pristojna sodišča, prihranili so tudi obilo stroškov strankam in državi ter s poravnavami iz lepa pripomogli k boljšim medsebojnim odnošajem med sosedi in domačini. Želeti bi le bilo, da se ta inštitucija izdatneje pomnoži na Štajerskem. Pobuda v to bodi občinam zgoraj navedena statistika iz območja zbornih sodišč v Ljubljani in Novem mestu, iz katere je razvidno, da se ljudstvo vedno bolj oklepa posredovalnih uradov in da raste zaupanje vanje. Končno bi bilo še pripomniti, da letos že tudi funkcijonira posredovalni urad pri mestnem magistratu v Ljubljani.

* V oklepajih so številke iz l. 1920.

Katoliški shod v Nazarjih pri Mozirju

bo 11. junija — na Trojičko nedeljo
za dekanije: Gornjigrad, Škale, Braslovče.

SPORED:

Od pol 8. do 9. ure: Zborovanje odsekov v samostanu.

Ob 9. uri slovesna služba božja. Slovesno božjo službo bo imel g. kapitularni vikar in stolni prošt mariborski dr. Martin Matek.

Ob 10. uri: Slavnostno zborovanje: a) Katoličanstvo in javnost — g. urednik Fr. Smodej iz Ljubljane, b) Katoliška šola — g. profesor I. Vesenjak iz Maribora, c) Mladinska organizacija — g. Jože Pirc iz Ljubljane, d) Katoliški tisk — g. dr. Ogrizek iz Celja.

RADEK V SOFIJI.

Sofija, 7. junija. (Izv.) Boljševiški zastopnik v Berlinu Radek se že nekaj dni mudi v Sofiji pod pretvezo, da se udeleži komunističnega kongresa v Sofiji. Radek se je sestal z ministrskim predsednikom Stambolijskim. Tej konferenci pripisujejo tukajšnji politični krogi velik pomen. Ministrski predsednis Stambolijski je pristal na to, da se v Sofiji organizira boljševiška centrala, ki naj bi delovala paralelno s komunistično centralo in čije glavna naloga naj bi bilo delovanje v Jugoslaviji. (Treba pomisliti, da to poročilo prihaja iz belgrajskega oficielnega vira, ki je jako sumljiv. Op. ur.) Skupaj z Radkom je prišel v Sofijo tudi zastopnik tretje internacionale.

Dnevne novice.

— **Francoski maršal Franchet d'Esperay** je v torek v Belgradu posetil v spremstvu admirala Vendryja in francoskega poslanika Clemenc Simona grob svojega bivšega vojnega tovariša, pokojnega vojvode Mišiča. Kasneje je šel tudi na grob francoskih vojakov, ki so padli v bojih za obrambo Belgrada v svetovni vojni.

— **Zahvala.** Westfalski Slovenci so se predsinočnjem od nas poslovili. Vrnili so se v trdo tujino, možje, žene, mladeniči, dekleta, nežni otroci. Bridko je, v tujini služiti si kruh. Skušali smo jim olajšati uro ločitve. Odhajali so — to smo videli — z veselo zavestjo, da smo jih sprejeli res kot brate in sestre. Toliko srčne hvaležnosti velika dvorana »Uniona« pač že dolgo ni videla kakor v torek zvečer. Odbor SKSZ se tem potem iskreno zahvaljuje vsem, ki so Slov. Kršč. Soc. Zvezi pomagali pri sprejemu in pogostitvi ljubih nam gostov: Slov. Straži in vsem, ki so darovali slovenskih šolskih knjig, pevcem »Ljubljane«, Orlom, Orlicam, salezijanski godbi, konsumnemu društvu, Jugosl. Strok. Zvezi, zlasti pa Kršč. ženskemu društvu ter gospodu direktorju Romu za izredno skrb in požrtvovalnost. Storili so res veliko dobro delo. — Odbor SKSZ.

— **Protestni brzojav dalm. akad. iz tretje cone.** Dalmatinski akademiki iz tretje cone so poslali ministrskemu svetu v Belgrad naslednjo protestno brzojavko: »Jugoslavenski dalmatinski akademičari iz treće zone u Ljubljani najodlučnije prosvjeduju protiv svake revizije rapalskog ugovora. Kao najbolji tumači narodnih želja i potreba poznavajući dobro marš talijanskog imperijalizma i jaki upliv talijanskog kapitala u sjevernoj Dalmaciji kao i po cijelom Jadranu, zahtijevaju od Visoke Kraljevske Vlade slijedeće: 1. Da se ni za pedalj zemlje ne odstupi od rapalskog ugovora, jer je bilo previše previše žrtava. 2. Da se Zadru ne dade nikakvog gospodarskog zaleđa, jer se tim ogrožava nacijonalna i gospodarska ekzistenca našeg naroda. 3. Da se bezodvlačno izposluju kulturne garancije našemu narodu u zasjedanim krajevima po principu recipročnosti. — Dalmatinski akademičari iz treće zone.«

— **Koliko deputacij bo kralj sprejel?** Po uradnem zapisniku bo moral sprejeti kralj okoli 400 deputacij, ki so prišle kralju čestitat.

— **Cvetje iz Niša.** Iz kaznilnice v Nišu, kjer rastejo najlepše vrtnice in razne druge cuvetlice, bodo poslali brezplačno dva vagona vrtnic in cvetja, s katerim bodo okrašeni vozovi in ladja kraljevskih svatov. — Cvetlice, ki so bile naročene iz Italije za 1. junij, so na dolgem potu ovenele. Tako poroča belgrajsko »Vreme«.

— **Nova moda.** Članicam deputacij, ki so šle pozdravljat kraljico ob njenem prihodu v našo državo, je bila predpisana dolgost kril. Krilo ni smelo biti višje kakor 20 cm od tal.

— **Umrla je** pred kratkim po štiri mesečni bolezni na Nižje Avstrijskem v bolnici pri Vaidhofnu gospa Frančiška Christl roj. Inglič, svoječasno knjigovodkinja pri tvrdki Souvan v Ljubljani.

— **Svarilo avtomibilistom.** S sklepom občinskega odbora blejskega je po cestah na Bledu dovoljeno, da vozijo avtomobili le z brzino 6 km. Vendar je opažati, da se avtomobilisti te prepovedi ne drže in vozijo s hitrico 10, 20 in še več kilometrov. Ker se je z ozirom na prihod Nj. Vel. kralja avtomobilni promet na Bledu pomnožil in se je zlasti na prometnih cestah, n. pr. na zelo vijugasti cesti od Toplic do Petrana bati nesreč, opozarjamo avtomobiliste, da se v lastnem interesu, kakor tudi z ozirom na varnost drugih, drže omenjenega sklepa, ker se bodo prestopki kaznovali. Dalje opozarjamo avtomobiliste na cesto proti Bohinju, ki je zlasti med Nomenjem in Bitnjami zelo vijugasta. Avtomobilni klub preskrbi v kratkem svarilne table na vseh ovinkih.

— **Na državni gimnaziji v Kranju** se bodo vpisovali učenci za I. razred v nedeljo, dne 25. junija 1922 od 10. do 12. ure; zglasiti se morajo s starši ali odgovornimi namestniki pri gimnazijskem ravnateljstvu in prinesti s seboj krstni (rojstni) list in obiskovalno izpričevalo za sprejem v srednjo šolo, v katerem morajo biti redi iz verouka, slovenščine in računstva. Vnanji učenci se lahko priglase pismeno, če pošljejo omenjene listine po pošti do 25. junija. Sprejemni izpiti, ki se v istem šolskem letu ne smejo ponavljati, se bodo vršili v torek, dne 27. junija od 9. ure dalje.

— **Popravek.** Podpisani sorodniki javljamo: Pokojna Marička Kunstelj, rodom Ljubljančanka, ki je umrla na Mejačevi vili v Komendi dne 29. maja 1922., ni nobena sestra pokojnega župnika Gregorja Šlibar, ki je umrl 11. maja 1922 ravno v tej Mejačevi vili v Komendi. Marička Kunstelj sploh ni v nobenem sorodstvu z Šlibarjevo rodbino. Toliko v vednost javnosti, zlasti Komendčanom. — Sorodniki Šlibar.

— *Spalni vozovi!* Pisarna Wagons-Lits, Ljubljana, Dunajska cesta 31. tel. št. 106. nam javlja, da vozijo spalni vozovi redno vsak dan i. s.: Ljubljana—Dunaj brzovlak št. 10, odhod iz Ljubljane 0.32 uri in ima spalni voz prvega razreda in drugega razreda; Ljubljana—Zagreb—Belgrad brzovlak št. 10, odhod 032 uri iz Ljubljane in ima spalni voz prvega razreda; Ljubljana—Trst brzovlak št. 13, odhod iz Ljubljane ob 24 uri ima spalni voz prvega razreda; Ljubljana preko Trsta v Pariz S. O. E. vlak odhaja vsaki dan iz Ljubljane ob 15.50 uri. — Vsa pojasnila, kakor tudi predprodaja železniških kart v gornji pisarni.

— *Samomor dveh zaljubljenih ljudi.* V znanem zagrebškem izprehajališču Maksimiru so našli te dni trupli mladega dekleta in mladega fanta. Iz pisem, ki sta jih pisala svojim staršem je razvidno, da sta šla prostovoljno v smrt, da ohranita obojestransko ljubezen čisto in nepokvarjeno tudi na drugem svetu.

— **Sprejem učencev v prvi razred ljubljanskih srednjih šol za šolsko leto 1922-23.** Na I. državni gimnaziji, drž. real. gimnaziji (Poljanska c.) in drž. real. gimnaziji (Beethovnova ulica) bo vpisovanje učencev v prvi razred v **nedeljo dne 21. junija 1922 od 8. do pol 12. ure.** Učenci naj se priglasijo v spremstvu staršev ali njih namestnikov ter naj prineso s seboj krstni list in obiskovalno izpričevalo zadnjega razreda ljudske šole. **Zunanji učenci se lahko zglase tudi pismeno.** Sprejemna preizkušnja prične **v torek 27. junija točno ob 8. uri zjutraj.**

— *S toporiščem sekire* je pretepel na cesti med Rovom in Radomljami Janez Remic iz Zagorice posestnika Antona Kemperla in njegovega sina Jožefa iz Nožic. Vsled udarcev je Antonu Kemperlu zlomil podlehtnico leve roke; sin je bil ranjen na roki.

— *Tatvina.* Večja množina drv je bila ukradena posestniku Josipu Ahlinu v Šmarju.

— *Prijeti ropar.* Obmejni komisarijat na Rakeku je aretiral dne 4. junija dne 17. januarja 1895 na Brezovici rojenega Antona Čudna, katerega so italijanske oblasti izgnale iz Italije. Čuden je spomladi po prevratu leta 1919. ropal. V družbi več drugih roparjev se je udeležil ropa pri županu na Planinci, kateremu so roparji uropali 2000 K; na Čudna je odpadlo 200 kron. Čuden je nato z drugimi roparji ropal pri Skodlarju na Dobravi, kjer so uropali 700 kron. Roparska družba je vlomila tudi pri dveh gospodarjih v Zaklancu, Čuden je takrat stražil. Čuden je nato, da se izogne kazni, pobegnil v Italijo. Pred devetimi tedni je iztihotapil iz Jugoslavije v Italijo 4 konje. Italijanske oblasti so sumile, da je Čuden konje ukradel, vsled česar so ga zaprli in izgnali v Jugoslavijo.

— *Razpisuje* se v definitivno zasedenje služba šef-zdravnika v zdravilišču za bolne na pljučih Topolšica pri Šoštanju s plačo VIII. činovnega razreda. Interesentje se opozarjajo na razpis v Uradnem listu.

— *Poizvedba.* Pošten najditelj se naproša, da odda proti nagradi paket z oblekami in šolskimi potrebščinami, kateri je bil pozabljen v petek, dne 2. junija pri popoldanskem vlaku na klopi kolodvora Kamnik, naslovljen na ime Končan. Prosim, da se odda pod istim imenom v samostanu Mekinje ali pa v Rožn dolini 10 pri Ljubljani.

— *Najdeno.* Dne 31. maja t. l. v popoldanskem vlaku, ki vozi iz Ljubljane v Maribor, so bile pri izstopu v Mariboru dve površni ženski jopi najdeni. Kdor jih je izgubil ali pozabil, naj se oglasi v Škofji Loki, Kap. Predmestje št. 29.

Dr. Basaj:

Zadružni in gospodarski red.

(Dalje.)

Koliko srca je imel on za bedo kmeta, priča najboljše to, kako se je trudil pomagati mu in kako jasna mu je bila slika slabega kmetovega položaja: »Ker je povzdiga kmetijskega proizvodstva tudi v interesu občnosti, moramo tembolj obžalovati, da je proizvodstvo v zadnjem času zelo nazadovalo. Posebno je to opažati pri srednjem in malem kmetu. Da je žetev nesigurna in da daleč ne daje tega donosa kot bi ga morala, temu se ni čuditi, ako pomislimo, kako pomanjkljivo se izrabljajo sile in snovi naše zemlje in vsa druga sredstva, ki bi lahko bila vir blagostanja. Ne samo v goratih krajih, tudi v rodovitnih dolinah lahko vidimo, da se zemlja orje samo par col globoko in da se polje obdeluje naravnost brezbrižno. Velikokrat ne dostaja za obdelovanje primernega orodja in krepke vprežne živine. Dočim se ne posveča nobene brige uporabi hlevskega gnoja in dočim lahko trdimo, da gredo milijoni v izgubo radi neuporabe gnojnice, ki odteka v potoke ali se izgublja, dajemo ogromne vsote za tuja, po največkrat ničvredna umetna gnojila inozemstvu. Travniki, ki bi brez truda dajali izborno krmo, so mnogokrat močvirni, brez naprav za odvajanje vode in zato tudi brez dohodkov. Veliki kosi zemlje ležijo kot puščava popolnoma neizrabljeni in služijo vsled popolne zanemarjenosti komaj še za slabe pašnike. Kmetijski postranski obrti, kot n. pr. sadjarstvo, čebelarstvo in slično, ki bi lahko v posameznih krajih dajali izvanredne dohodke, so se povsod popolnoma opustili. In ako jih na to opozorite, vam navadno odgovarjajo, da manjka potrebnega denarja, da bi se izvedle nabave in poprave.«

Prve organizacije Rajfajzenove v podporo bednih kmetov so imele značaj karitativnih društev. Osnovane so bile na podporah in milodarih, ne pa na samopomoči. Manjkala jim je še bistvena poteza zadruge: istovetnost onega, ki podpira, s podpirancem. Zato niso imele trajnega uspeha in so kmalu propadle. Po izkušnjah, ki jih je pri tem dobil, deloma pa tudi po vzgledu Schultze-Delitzscha in njegovih organizacij, je Rajfajzen potem postavil svojo organizacijo na načela samopomoči in lastne odgovornosti, pri čemer ne izpusti iz vida najvišje zahteve zadružništva: krščanske ljubezni do bližnjega.

Pri vseh teh zgodovinskih primerih smo videli, koliko važnosti so polagali pionirji zadružništva na moralno plat gibanja.

Nadaljna zahteva pri gospodarstvu je stalnost. Materialistično gospodarstvo je postavljeno na gibljivi denar, na nesigurno špekulacijo. Ta špekulacija je danes že v veliki meri postala čisto denarna špekulacija, katere sredstvo in cilj je denar. Kar bi moralo biti le sredstvo, postalo je tudi cilj.

Gospodarstvo kapitalizma je postalo sistem nemira in nestalnosti. To, kar pa potrebujemo, je sistem stalnosti. Zato se moramo pri orijentaciji za sistemom stalnosti zopet nasloniti na neomajna in nespremenljiva načela krščanskega moralnega zakona.

Kakor so napovedovali veliki cerkveni očetje v 4. in 5. stoletju, Ambrozij in Bazilij, konec rimske države in njenega na individualističnem pravu in materiilističnih načelih osnovanega gospodarstva, tako so tudi v najnovejšem času veliki krščanski sociologi kot Leo XIII., škof Ketteler, Vogelsang in drugi napovedovali konec modernemu kapitalizmu. In ali nismo vsi priče, kako se izpolnjujejo prerokovanja in kako gre v klas setov, ki jo je sejal kapitalizem. Konkurenca, atomizacija družbe, boj vseh proti vsem, ta evangelij kapitalizma je sedaj zadel oznanjevalca samega.

Zadružništvo odločno zavrača **diktaturo kapitalističnega materializma ravno tako, kakor diktaturo proletariata.** Namesto sile naj stopi pravica in dolžnost. In na kaj drugega se moreta opreti pravica in dolžnost v gospodarstvu, ako ne na nauke in načela krščanstva?

Ker zavračamo individualistični in kolektivistični egoizem, zahtevamo nasproti **temu zavest skupnosti, smisel za vzajemnost.** Egoizem je vir vsega zla na svetu. Pravo zadružništvo pa vzgaja člane za skupnost in za ljubezen do bližnjega. Ta ljubezen pa ima neusahljiv izvor v božji ljubezni, brez katere je prazna fraza. Pravo zadružništvo se odpove dobičku, ako je ta dobiček škoda drugega. Ne ljudje, katerih življenjski cilj je obogateti, si pridobiti kar največ premoženja, spadajo v zadrugo, ampak ljudje, ki hočejo živeti in delati v skupnosti in v vzajemnosti z bližnjim.

Zato mora zadruga postati vzgajališče, v katerem naj človek premaga svoja nizka nagnenja, svoje instinkte. Po pravici povdarja pedagog Foerster, da je to borbo mogoče izvojevati samo z nadnaravnimi sredstvi in ta nadnaravna sredstva nudi krščanstvo.

* * *

Gospodarstvo.

g **Papir in zopet papir.** Država se je tekom zadnjega pol leta zadolžila pri Narodni banki za okroglih 80 milijonov dinarjev. Toliko je izdala Narodna banka novega papirnatega denarja na račun države.

g *Gremij trgovcev v Ljubljani* opozarja vse svoje člane na razglas delegacije ministrstva financ v Ljubljani, ki je objavljen v Uradnem listu z dne 3. junija t. l. štev. 59 ter se tiče prometnega davka. Navedeni razglas daje navodila o vodenju knjig opravljenega prometa ter se ne tiče samo onih trgovcev, ki imajo letno nad 360.000 dinarjev prometa, ampak tudi onih, ki bodo plačevali prometni davek pavšalno. Vsem tudi najmanjšim trgovcem se torej priporoča, da si nabavijo citirani Uradni list. —

g *Žitni trg.* Cene žitu so bile v Vojvodini sledeče: pšenica 16.50 K, ječmen 1200 K, oves 12.10 kron, koruza 12.80 K, pšenična moka (št. 0) 23.00 kron. — Tendenca čvrsta.

g **Izenačenje borznih pravilnikov.** Tekom tega tedna se bodo med upravami belgrajske, zagrebške in novosadske borze vršile konference, da se pravilniki teh treh borz in uzance izenačijo. Skušalo se bo tudi doseči, da zagrebška in belgrajska borza poslujeta istočasno in da sklepata tečaje ob isti uri. Dosedaj je namreč zagrebška borza nehala poslovati eno uro po belgrajski.

g *Dunajski jesenski velesemenj.* Med 10. in 18.. septembrom se vrši na Dunaju jesenski velesemenj.

g *Češkoslovaški paviljon na zagrebškem velesemnju.* Na zagrebškem velesemnju bo zastopal češkoslovaško republiko zagrebški češkoslovaški konzul ing. Oton Para. Češkoslovaška bo imela na semnju svoj poseben paviljon, v katerem bo razstavila češkoslovaška industrija.

g *Cene platini, zlatu in srebru na Češkoslovaškem.* Na Češkoslovaškem se plačuje platina po 135.000 čsl. K kg, zlato 34.500 čsl. K kilogram, srebro 1.050.— čsl. K kilogram.

g *Gospodarska pogajanja med Poljsko in Ogrsko in Jugoslavijo.* V tekočem tednu se pričnejo gospodarska pogajanja med Poljsko in Ogrsko. Koncem tega meseca pa tudi med Poljsko in Jugoslavijo.

g *Stanje papirnatega denarja na Mažarskem.* Po stanju z dne 31. maja je bilo na Ogrskem za 31.9 miljard o. K papirnatega denarja v prometu. Stanje papirnatega denarja se je od 23. maja povečalo za 1.014.8 miljonov o. kron.

g *Nazadovanje sladkorne industrije v Češkoslovaški.* Tri in trideset sladkornih tovarn je zasejalo l. 1920 35.373 ha s sladkorno peso, l. 1921 36.193 ha in l. 1922 le 28.303 ha.

g *Borze v Rusiji.* Odkar je sovjetska vlada zopet dovolila oficijelni borzni promet, se je ustanovilo v Rusiji 24 borz s centralo v Moskvi. S tem so prenehale poslovati takozvane »zelene borze«.

Društvo Nestlé je razpisalo s svojo znano švicarsko čokolado tekmo s številnimi nagradami. Več v današnjem oglasu.

BORZA.

Curih, 7. junija. (Izv.) Berlin 1.79, Newyork 521.50, London 23.50, Pariz 47.60, Milan 27.20, Praga 10.10, Budimpešta 0.60, **Zagreb 1.90**, Bukarešta 3.85, Varšava 0.13, Dunaj 0.0375, avstrijske krone 0.04.

Berlin, 7. junija, (Izv.) Dunaj 1.93, Budimpešta 32.65, Milan 1500.60, Praga 553.30, Pariz 2626.70, London 1295.85, Newyork 287.015, Curih 5513.10.

Praga, 7. junija. (Izv.) Dunaj 0.23, Berlin 17.675, Rim 268.50, Budimpešta 265.50, Pariz 741, London 232.25, Newyork 51.50—51.547, Curih 992, avstrijske krone 0.265, italijanske lire 265.50.

Dunaj, 7. junija. (Izv.) Zagreb 55.47—55.53, Belgrad 221.88—222.12, Berlin 53.95—54.05, Budimpešta 17.51—17.57, London 70.575—70.625, Milan 814.70—815.30, Newyork 15.519—15.531, Pariz 1431.50—1432.50, Praga 303.90—304.10, Sofija 112.95—113.05. Valute. Dolarji 15.444—15.456, bolgarski levi 109.95—110.05, nemške marke 53.95—54.05, angleški funti 70.075—70.125, francoski franki 1430.50—1431.50, italijanske lire 809.70—810.30, dinarji 221.38—221.62, romunski leji 99.94—100.06, švicarski franki 2998.75—3001.25, madžarske krone 17.56—17.62.

Primorske novice.

p **Prvi nabori v Julijski Benečiji.** Od 20. maja t. l. se vrše v novih pokrajinah Italije prvi vojaški nabori. Kakor ugotavlja »Edinost«, izvršujejo pri tem italijanske oblasti naravnost roparsko politiko nad moško mladino našega naroda. Potrjujejo vse, tudi očividno pohabljene in bolne -- 80 do 95 odstotkov vseh obvezancev! V ostali Italiji je pri naborih potrjenih samo 40 do 50 odstotkov fantov.

p **Nova borba za slovansko šolstvo ob Jadranu.** Ker so vse prošnje za slovanske šole v Istri, Trstu in na Goriškem zaman, so Hrvatje in Slovenci sklenili, da otvorijo nov boj za narodne šole v obliki samopomoči. V to svrho osnujejo »Šolsko društvo«, ki bo prevzelo naloge prejšnje Ciril-Metodove družbe. Ustanovni občni zbor se vrši v Sežani dne 2. julija t. l.

p **Fašisti v samostanu.** Kakor poroča tržaška »Era Nuova«, so se italijanski fašisti te dni lotili tudi frančiškan. samostana v Pazinu. Tam jim nikakor ne ugaja gvardijan p. Kalac, katerega skrb je posvečena slovanskemu prebivalstvu, ki preživlja sedaj tako težke čase. A namesto da bi na pravilen način skušali doseči, da se slovanski redovniki umaknejo italijanskim, so te dni enostavno prišli v samostan, zahtevali patra gvardijana in ga pozvali, naj se izgubi iz Pazina. Pravkar navzočemu vizitatorju iz Splita p. Luliču so podali zahtevo, naj se pazinski frančiškanski samostan podredi beneški provinci. P. Lulić jih je poučil, da je forum za to stvar — Rim, kamor bo poročal.

Štajerske novice.

š **Birmovanje v Mariboru.** Na binkoštno nedeljo je birmoval v stolnici v Mariboru bivši tržaški knezoškof dr. Karlin. Birmancev je bilo nad 1600. Birma je trajala čez drugo uro popoldne.

š **Kavarna v mestnem parku.** Na binkoštno soboto se je v mariborskem mestnem parku otvorila nova kavarna, zgrajena samo za poletje. Krasna lega kavarne je privabila čez praznike mnogo gostov, zlasti na binkoštni ponedeljek. (V nedeljo je deževalo.)

š **Nagradeni obrtniški umetniki.** Razstavni odbor pokrajinske obrtne razstave v Mariboru je razpisal tri nagrade za najbolje lepake. Odzvalo se je več interesentov, med njimi noben od znanih akademičnih slikarjev. Propagandni odsek je na svoji zadnji seji v petek zvečer od vseh ponudb odbral tri najboljše. Prvo nagrado za osnutek »Vladimir« je dobil g. Horvat (2000 K), drugo za osnutek »Delo sladi . . .« g. Stojič (1000 K), tretjo za osnutek »Soča« g. Ambrožič (500 K). Vsi trije osnutki se razstavijo v izložbi knjigoveških umetnin g. Vahtarja v Gosposki ulici.

š **Slovenjgradec.** Pokrajinska uprava za Slovenijo v Ljubljani je odobrila društvena pravila za protituberkulozno ligo za slovenjgraški politični okraj z sedežem v Slovenjgradcu. Ustanovni občni zbor se vrši na dan kraljeve poroke to je v četrtek dne 8. junija 1922 ob pol 10. uri dopoldne pri okrajnem glavarstvu v Slovenjgradcu. Z ozirom na človekoljubni namen novega društva, ki se ustanavlja v spomin na poroko kralja Aleksandra s kraljičino Marijo bi bilo želeti društvu kar največjega uspeha, ustanovnemu občnemu zboru pa obilo udeležbe. Na dan kraljeve poroke bodo pogoščeni po vseh občinah slovenjgraškega političnega okraja občinski reveži. Manjše in revnejše občine pa bodo obdarovale reveže na kak drug način. Čestitke uradov, društev, korporacij in zasebnikov prevzemalo bo okrajno glavarstvo po slovesni službi božji dne 6. junija 1922 dopoldne v sobi št. 1. Po vseh občinah pa bodo zaplapolale državne in narodne zastave ter oznanjevale veselje in radost, ki vlada med prebivalstvom na dan kraljeve poroke.

š **Kdo ima na vesti mrliča na cesti.** To je bilo dobro, da je Zagrebčan Keršel ob svojem umiranju na cesti pred okrajnim glavarstvom imel toliko prič okoli sebe. Kajti gospoda, ki ima ta škandal več ali manj na svoji vesti, skuša iz škandala napraviti samo nesrečen slučaj, češ, g. Keršlerja, ki je bil itak že bolan, ni posebno škoda, ker je bil — tihotapec in je najbrže umrl vsled strahu, za kar manjka samo še obdukcijskega potrdila. To mnenje se opira na pričevanje nekega Damljanovića, ki je bil priča dogodku in je pri okrajnem glavarstvu izpovedal, da »ni videl, da bi kdo udaril Keršlerja«. To seveda je merodajno. Ker g. Damljanović ni videl udarca, zato je izključeno, da bi bil kdo Keršlerja udaril. Pravzaprav je mnogo resnice na tem pričevanju, če ne prav vse. Prvič: Damljanovića sploh ni bilo zraven, najbrže sploh ne eksistira, pač pa je bil v Keršlerjevi družbi oblastim predobro znani gospod iz Zagreba, o katerem danes raje ne govorimo več, ker ne maramo še prehudo zadeti vrednost tega pričevanja. Imamo čisto posebne razloge, da pustimo to pričo pričati, kar se ji zljubi. Potrjujemo pa, da on res ni videl, da bi bil kdo Keršlerja udaril, kajti ta false »Damljanović« je tedaj, ko je Wranglovec izvršil svojo bestialnost, šel v spremstvu drugega vojaka daleč — spredaj. Nasprotno pa vemo iz ust ravno te priče, da je videl in slišal, kaj vse se je potem godilo z Keršlerjem. Pa recimo, da se ni nič zgodilo. Zato je dovolj prič, kar se je zgodilo v Mariboru. In v Mariboru se je zgodilo: da ni prav nič organizirana zvezna služba z mejo, da ni nihče določen za sprejem takih transportov, da ni prav nič organizirana javna zdravniška služba, da so klicali zdravnika, ko je mož na cesti že umiral, da Wranglovec kot poveljnik transporta ni dobil ukaza, težko bolnega takoj prepeljati v bolnico, da je bolnika smatral ravno tako kot zdrava dva, da je vse tri peljal k zaslišanju na okrajno glavarstvo, da se prvi uradnik, ki je transport sprejel, ni zanimal, kaj je s tretjo odsotno osebo, to je Keršlerjem, da je trpelo poldrugo uro, preden je Wranglovec prišel tudi do urada okrajnega glavarstva, kjer se je baje šele izvršilo še le prvo pravilno zaslišanje, da so se tudi tu za odsotnega bolnika mogli zanimati še le tedaj, ko so prišli povedat, da že umira. Še le tedaj so ga skušali spraviti v bolnico, kar gotovo ni krivda preje neobveščenega glavarstva. Je pa krivda celega sistema našega neorganiziranega poslovanja z obmejno kontrolo. Sicer je v tem slučaju še toliko nepojasnjenega, da ne narežemo izraziteje vprašanja: Kdo ima na vesti mrtveca na cesti?

Ljubljanske novice.

lj **Kraljevič Jurij na poti v Belgrad.** V torek se je peljal z orientnim ekspresnim vlakom skozi Ljubljano princ Jurij, brat našega kralja, da se v Belgradu udeleži poročnih svečanosti.

lj **Slavnostni koncert.** Udruženje gledaliških igralcev mestni odbor Ljubljana priredi o priliki poroke svojega visokega pokrovitelja Njegovega Veličanstva kralja Aleksandra prvi slavnostni koncert dne 8. junija t. l. ob 8. uri zvečer v opernem gledališču. Vspored: Ga. Thierry-Kavčnikova: Hatze: Pastourelle, A. Lajovic: Razdvojenost; ga. Lovšetova: Dr. G. Krek: Ali veš?, A. Lajovic: pesem o tkalcu; ga. Lewandovska: St. Lipski: Jesienija, S. Moniuszko: Spiew Hrabiny; gdč. Zikova: Novak: Pod tym našim okenečkom, Dievča, dievča; gdč. Šterkova: Kačerovsky: Svu noč mi soko, Oj cviječe moje; g. Drvota: A. Balatka: Besede sladke, L. M. Škerjanc: Beli bezeg; g. Sovilski: Wagner: Opowiodanie Lohengrina, M. Swierzynski: O dziewcze piekne i hoze; g. Kovač: Hatze: Da sam bogat, E. Adamič: Nocoj je pa svetla noč; g. Romanovsky: O. Dev: Vzdih, St. Moniuszko: O matko moja, M. Lysenko: Oj Dnipre, mij Dnipre; g. Zathey: Mussorgsky: Balada Mefista o bolhaču, Schubert: Deklica in smrt; g. Zupan: Michel: Pevcu, Napis na velikem zvonu sv. Jošta. Na klavirju gg. A. Balatka in A. Neffat. Iz prijaznosti sodeluje na harfi gdč. Doubravska. — Opozarjamo slavno občinstvo, vsa kulturna, prosvetna in pevska društva na velezanimivo, visoko umetniško prireditev. Zlasti opozarjamo na pevske točke s spremljevanjem harfe. Ker se isti večer poslavlja od nas priljubljeni operni basist g. Hugo Zathey, upamo, da se slavno občinstvo polnoštevilno odzove s svojo navzočnosto. Čisti dobiček koncerta je namenjen fondu onemoglih članov. Besedilo proizvajanih točk v gledališkem listu. Naročila vstopnic v pisarni Udruženja gledaliških igralcev vsak dan od 3. do 5. ure v dramskem gledališču, pritličje.

lj **G. Hugo Zathey, operni basist** narodnega gledališča v Ljubljani se poslovi na slavnostnem koncertu Udruženja gledaliških igralcev v četrtek dne 8. t. m. v opernem gledališču. Ker je bil g. Zathey kot pevec in igralec pri našem občinstvu zelo priljubljen, upamo, da se slavno občinstvo odzove s svojo navzočnostjo na tem koncertu. Na koncertu poje g. Zathey Mussorgskega: Balada Mefista o bolhaču in Schubert: Deklica in smrt. G. Zathey je bil od leta 1918 kot prvi operni basist vedno marljiv in vesten ter vsestransko priljubljen pevec, zato ga bomo tem težje pogrešali. Želimo mu tudi na drugih odrih mnogo sreče in uspehov.

lj **III. dan poročnih slavnosti** se vrši v Ljubljani svečani sinfonični koncert, katerega izvaja Muzika Dravske divizijske oblasti pod vodstvom svojega kapelnika dr. Josipa Čerina v na novo urejeni veliki dvorani hotela Union. Začetek koncerta točno ob 8. uri zvečer. Spored: 1. Grieg: Poklonitvena koračnica. 2. Smetana: Vltava. 3. Štirje samospevi operne pevke gdč. Zikove. 4. Rimskij-Korzakov: Noč na Triglavu. 5. Dvorak: Slovanska plesa št. 2 in 1. — Predprodaja vstopnic se vrši jutri v četrtek od 9.—12. ure in v petek od 9.—12. ure ter od 3.—6. ure zvečer v pisarni Glasbene matice, od 7. ure dalje pa pred koncertno dvorano. — Brez dvoma spada gdč. Zikova med najpriljubljenejše člane našega opernega osobja. Gdč. Zikova je pa tudi izborna koncertna pevka in kot taka nastopi na svečanem koncertu Muzike Dravske divizijske oblasti v petek ob 8. uri zvečer, kjer zapoje 4 moderne solospeve Lajovica, Škerjanca, Ravnika in Savina. Pred sporedom bo igrala Dravska divizijska godba našo in romunsko državno himno, ki se bo tokrat prvič izvajala v Ljubljani.

lj **Dovtip.** V mestu smo čuli sledeči dovtip: Miha: Ali veš, zakaj mladini ne bodo razrešili naloge, ki jim jo je postavil Kamenarović? — Nace premišljuje: »Zato, ker je to naloga, ki ima preveč nepoznank.« — Miha: »Nak, zato ker je Smola zraven.«

lj **Izlet na Limbarsko goro priredi** v nedeljo, dne 14. junija »Prosveta frančiškanske župnije«. Odhod je z glavnega kolodvora ob 5.40 uri in se peljejo izletniki do postaje Kresnice. Povratek čez Domžale. Hrano naj vsak vzame s seboj. — Člani in priajteiji društva se vabijo, da se udeleže izleta v najobilnejšem številu.

lj **Umetnostno zgodovinsko vodstvo po Ljubljani** se vrši v petek dne 9. jun. ob 3 popoldne; sestanek ob 3 popoldne na dvorišču mestne hiše. Program: **Nadaljevanje ogleda stare Ljubljane.** Vodi dr. Fr. Stele. — Vabljeni so člani in prijatelji Umetnostno-zgodovinskega društva.

lj *Seja stolne Elizabetne konference* je danes ob pol sedmih.

lj *Zabavna prireditev društva »Soča«* je radi nastalih ovir preložena na nedoločen čas. Toliko v obvestilo članom in prijateljem društva. (k)

lj *Kvartet »Primorje«.* Od danes naprej so v predprodaji v pisarni Glasbene Matice vstopnice za koncert vokalnega kvarteta »Primorje«, ki se vrši v ponedeljek, dne 12. junija točno ob pol 9. uri zvečer v dvorani Filharmonične družbe. To je pravzaprav prvi javni koncertni nastop moškega kvarteta »Primorje«, ki že danes uživa tako v Ljubljani, kakor tudi širom Slovenije najboljši glas. Kjerkoli je kvartet nastopil, je bil predmet občudovanja in največjega navdušenja. Za ta njihov koncert vlada v Ljubljani največje zanimanje.

lj *Glasbena Matica v Ljubljani.* Odbor Glasbene Matice v Ljubljani poziva vse one, ki so si izposodili notni materijal, partiture ali knjige iz arhiva Glasbene Matice, bodisi tekom tekoče sezone ali iz prejšnjih let, da vrnejo izposojene stvari do 30. t. m. arhivarju Glasbene Matice, ker se sestavlja natančen pregled vsega arhiva. V arhivu se posluje vsak dan od 5 do 7 zvečer izvzemši nedelj in praznikov. Da bi ne imeli prizadeti neprilik, prosimo, da se našemu pozivu točno odzovejo. Odbor.

lj *Mestna zastavljalnica* ima tomesečno dražbo oktobra 1921 zastavljenih predmetov v torek, dne 13. junija popoldne.

lj **Pasji dnevi** ali boljše rečeno pasje noči se po pratiki sicer še niso začele, v resnici se pa v Ljubljani pod pokroviteljstvom slavne oblasti pojavljajo že dober mesec. Kakor v najbolj zanikrni balkanski vasi lajajo, cvilijo, bevskajo in tulijo razna pseta noč na noč, od zgodnjega večera pa do ranega jutra po ulicah, trgih, vrtovih, dvoriščih, balkonih in drugod, tako da od dnevnega dela izmučen človek ne najde niti par ur počtka po noči. Pijani razgrajači, akademični in neakademični, te prebudé samo sem ter tja; tako ščene pa ti rjove in zavija neprestano in se ne premakne z mesta, tako da ne zatisneš celo noč očesa. Čemu neki ima mesto svoj cestno policijski red, če ga oblast prav tako ignorira kot ga omalovažujejo pesoljubi s svojo nečuveno brezobzirnostjo? Ali smo mi svoje živce ukradli, da nam še tisto bore sile, kar nam je pušča naporno dnevno delo, uničuje brezpokojna noč? Ali naj nas poleg vseh drugih nadlog sedaj tepe še ta čisto nepotrebna pasja nadloga? Pač res: »Stoji, stoji Ljubljanca, Ljubljanca dolga vas . . .«

lj *Policijska kronika.* Učiteljici Ljudmili Gaberšek v Mostah je bila iz sobe ukradena usnjata bosanska ročna torbica, v kateri je bilo nekaj denarja in več zdravniških receptov. — Obleke v vrednosti 1400 K je bilo ukradene hlapcu Martinu Ogorevcu. — Kolesar Ivan S... je v Kolodvorski ulici zavozil v avtomobil S. L. 313. Kolesar je padel in poškodoval kolo. — Pirc Karel iz Žigmarce je pred glavnim kolodvorom tako neprevidno nosil v ovoju več kos, da je kosa zadela levo roko notarske uradnice Ide Lindič, jo ranila in raztrgala rokav. Lindičeva je bila oškodovana za 100 dinarjev.

lj *Damski površnik* se je izgubil v soboto od glavn. kolodvora do Ambroževega trga. Pošteni najditelj se prosi, da istega odda proti primerni nagradi na Poljanskem nasipu — cukrarna — pri hišniku Brodon.

Cerkveni vestnik.

c **Kanonična vizitacija in birmovanje v dekaniji Šmarije.** Radi nepredvidenih okolnosti se je moral red birmovanja v dekaniji Šmarije nekoliko izpremeniti. Red bo sledeči: 1. Šmarije v nedeljo 11. junija. 2. Lipoglav v pondeljek 12. junija. 3. Polica v torek 13. junija. 4. Žalina v sredo 14. junija. 5. Stična v sredo 28. junija. 6. Št. Jurij v sredo 12. julija. 7. Veliki Gaber v četrtek 13. julija. 8. Št. Vid pri Stični v soboto 15. julija. 9. Višnja gora v nedeljo 16. julija.

c **Katoliško tiskovno društvo za Bavarsko v letu 1921.** Bavarsko katoliško tiskovno društvo izkazuje v svojem ravnokar izišlem letnem poročilu znaten napredek na vseh poljih. To je največja in najvplivnejša ljudska izobraževalna organizacija v Bavarski in je narastla proti prejšnjemu letu za 151 krajevnih skupin (tedaj 875), za 14.621 članov (sedaj 58.929), za 151 ljudskih knjižic (sedaj 915), na izdatkih za 227.252 mark (sedaj 725.890 mark), za 77.862 knjig (sedaj 605.002), za 47.248 izposojenih knjig (sedaj 1, 721.722) in 223 ljudskih književnih izdaj (sedaj 874). Društvo je finančno udeleženo pri devetih listih ter je celo podprlo neki nemškoavstrijski list s posojilom 30.000 mrk. Krajevno društvo v Monakovem, ki finansira list »Bayrischer Kurier«, je izpremenilo ta dnevnik v dvakrat na dan izhajajoč list ter je lastnik listov »Münchener Kirchenzeitung« in »Neues Münchener Tagblatt«, finančno pa je udeleženo tudi pri listu »Allgemeine Rundschau«. Cerkvene zbirke, ki jih je bavarski episkopat priredil prvikrat za društvo, so prinesle 23.554 mark. Po bavarskem vzoru so si osnoavle podobne organizacije Vzhodna Pruska, Badenska, Virtemberška in Šlezija. V proučevanje bavarske organizacije so odposlale na Bavarsko svoje zastopnike Španija, Varšava, Temišvar, Turin, Rim, Milan, Čile, Cchicago, Litva, Solnograška, Koroška, Nižjeavstrijska, Štajerska in Češka, da bi izkoristile pridobljene izkušnje.

Narodno gledališče.

Drama.

Četrtek, 8. junija. Zaprto.
Petek, 9. junija. Svatba Krečinskega. Red B—D.
Sobota, 10. junija. Svatba Krečinskega. Red C.
Nedelja, 11. junija. Liliom. Gostovanje g. Trbuhoviča. Izven.
Ponedeljek, 12. junija. Svatba Krečinskega. Red A—E.
Torek, 13. junija. Zaprto.

Opera.

Četrtek, 8. junija. Svečana mladinska predstava v proslavo poroke Njegovega Veličanstva Kralja Aleksandra. Tretje dejanje »Luize«. Začetek ob treh. Ob osmih zvečer priredi Udruženje gledaliških igralcev v proslavo poroke Njegovega Veličanstva Kralja Aleksandra I. svečani koncert. Izven.
Petek, 9. junija. Zaprto.
Sobota, 10. junija. Triptychon. Red A—E.
Nedelja, 11. junija. Triptychon. Izven.
Ponedeljek, 12. junija. Zaprto.
Torek, 13. junija. Lakmé. Red B—D.
Sreda, 14. junija. Triptychon. Red C.

Prosveta.

pr *O dr. Opekovih govorih*, zlasti o najnovejši publikaciji »O dveh grehih« piše zadnji »Čas« (XVI. zv. 4. 1922): »V kratkem času nam je podal dr. Opeka troje knjižic po obsegu — po vsebini težkih in zlata vrednih knjig. Za »Brez vere« so sledili krasni apologetični govori »Za resnico« in sedaj leži pred nami nova zbirka govorov »O dveh grehih« poželjenju mesa in poželjenju oči. Prvo kot drugo gotovo nad vse aktualno. O tem smo vsi prepričani. In res je g. doktor s finim taktom in čudovito spretnostjo povedal pod tenčico skrite krepke resnice, glasno in jasno je poudaril, kaj je gnilega v naši družbi, z odločno roko razkril gobave ude. — Kako mogočen je n. pr. govor: »Bog se srdi in tepe« v prvem delu knjige (»O dveh grehih«), kako duhovit in obenem odkrit je govor »Uživajmo! Komu to škodi?« in s kako ljubeznijo in resnično skrbjo je pisan poslednji govor prvega dela knjige »Rešnje poti«!... — O drugem delu, kjer govori pisatelj o poželjenju oči, moremo reči le eno: Ti govori so tako globokoumno zamišljeni in resnično skrbno izpeljani, da spričo svoje plastike morajo seči v duše in prebiti tudi zaprta srca. Zlasti bi omenil tretji govor in še posebej peti. Tu je vse jasno: en člen, ena resnica, en stavek se spaja z drugim v močno verigo, v krepko, neovrženo postavko. Želeti je, da se knjiga razširi povsod in inteligenci tako naši, kakor tisti, ki ne deli z nami svojih nazorov, bi rekli samo: Tolle, lege! Saj je naposled resnica vendar le ena.«

pr *»Noč na Triglavu«* je naslov sinfonični sliki ruskega skladatelja Rimskij-Korzakovega, katero izvaja Muzika Dravske divizijske oblasti pod vodstvom svojega kapelnika dr. Josipa Čerina na svečanem sinfoničnem koncertu, ki se vrši dne 9. junija v proslavo poroke Njega Veličanstva Aleksandra I. Unionska dvorana, točno ob 8. uri zve-

čer. — Sinfonična slika ima sledečo vsebino: I. Noč. Oblaki se polagoma razkrope in končno izginejo docela. Jasna noč brez mesečine. Zvezde se utrinjajo. V dolini Triglavskega pogorja se zbirajo duše pokojnikov; z vseh strani prihajajo in zaplešejo fantastičen kolo. — II. Mesec vzide in razsvetli dolino. Iz sence Triglavove se pojavi princesa Mlada in pokliče k sebi Jaromira. Lahno polzi Mlada preko čeri in prepadov, a Jaromir plava za njo. Plesoče duše prekinejo svoje kolo. V izbruhu divje strasti se hoče Jaromir Mladi približati; toda ona izgine in Jaromir ji sledi kakor senca. — III. Mesec pordeči. Pod zemljo zagrmi. V grozi zbeže duše senc. Nočne ptice lete preko gora. Iz vseh kotanj in jam pridejo zli duhovi, škratje, čarovnice, se priplazijo kače in krastače. Igre in plesi pošasti teme. Sredi peklenskega rajanja se dvigne iz Triglava v podobi črnega kozla Črnobog s svojim spremstvom in prikliče duše Jaromira ter egiptovske kraljice Kleopatre. — IV. Neprodirna tema. Prizorišče se izpremeni v egiptovsko kraljevsko dvorano. Na razkošnem ležišču iz bagra počiva Kleopatra. Obdajajo jo plesalke in sužnje. In zaplešejo plesalke, sužnje ter Kleopatra. Strastno skuša kraljica prvabiti k sebi Jaromira. Njegova duša se začenja oživljati. Mladina senca si zakriva obraz v dlani in joka. Tedaj zapoje prvi petelin. Hipoma zgine vse. Oblaki polagoma odhajajo. — V. Prvi jutranji svit. Na pobočju Triglava spi pod drevjem Jaromir. Narava se zbuja, žvrgolenje ptic. Solnčni žarek pade na Jaromira. Svetel dan.

pr *»Primorje«.* V pondeljek, dne 12. junija, vrši se v dvorani Filharmonične družbe koncert vokalnega kvarteta »Primorje«. Člani tega udruženja so: Svetozar Banovec, I. tenor, Silvan Pečenko, II. tenor, Rajko Rajer I. bas in Drago Zupan II. bas. Koncert ima sledeči spored: 1. Hrabroslav Volarič: Izgubljeni cvet, Hajdrih: Cerkvica. — 2. Mirk: Katrica, Jutro. — 3. Svetek: Majolka, Prohazka: Moravska narodna. — 4. Michl: Atila in ribič. — Po odmoru: 5. Adamič: Kregata se baba in devojka, Pesem o beli hišici. — 6. Foerster: Spak. — 7. Premrl: Korak v življenje, Na dan. — Začetek tega koncerta je točno ob pol 9 zvečer. Sedeži po običajnih cenah so v predprodaji v pisarni Glasbene Matice. — Po dosedanjih uspehih in nastopih kvarteta »Primorje« obeta biti ta koncert prvovrsten, vrši se pa na korist Jugoslovanske Matice.

Ljubljanska porota.

Ljubljana, dne 7. junija 1922.

Porotnemu senatu je predsedoval danes višji svetnik pl. Levičnik, votanta sta bila višji svetnik Permuš in okrajni sodnik Merala; državno pravdništvo je zastopal državni pravdnik Lavrenčak; v obeh slučajih, o katerih je danes sodila porota, je obtoženca zagovarjal upokojeni dvorni svetnik Gabrijelčič.

Preprečen dinamitni napad.

France Bregar je bil rojen l. 1902, toda bil je že kljub svoji mladosti zaradi tatvine že dvakrat predkaznovan. V noči na 2. septembra 1921 je s svojim starejšim bratom Alojzijem Bregarjem, ki je pobegnil v Nemško Avstrijo, ukradel »Trboveljski premogokopni družbi« v Trbovljah 20 ovojev dinamita. Bregarja sta odšla nato proti Trojanam, kjer sta ponoči na cesti izkopala jarek, položila v njega dinamit, katerega sta zvezala z žico z električnim aparatom. Skrila sta se nato za kozolcem in čakala najbrže avtomobil, s katerim sta se tisti dan peljala po cesti ministra dr. Kukovec in Spaho s pokrajnskim namestnikom Hribarjem. Pritisk na aparat in zgodila bi se bila velika nesreča. Državni pravdnik Lavrenčak je povdarjal, da je od leta 1882, ko je bila objavljena postava glede dinamita, današnji slučaj v Ljubljani prvi. Opozarjal je, da se je o obtožencu izjavilo njegovo županstvo, da je tat in nevaren človek, sposoben za vsak zločin in da se je ravno zadnji čas izvršila v Hrastniku zopet tatvina dinamita in je bilo ukradeno 100 kg dinamita. — Porotniki so potrdili na na nje stavljena vprašanja, nakar je razglasil predsednik senata pl. Levičnik sodbo, s katero je bil France Bregar obsojen na 4 leta težke ječe.

Popoldne ob treh je porota pričela razpravljati o sledečem slučaju, katerega obtožnica takole opisuje:

Kupčije verižnice.

Marija Globočnik, ki je bila rojena 17. januarja 1899 v Lahovčah, je med vojsko verižila s poljedelskimi pridelki. Po razsulu se je pričela zanimati za trgovino. Nakupovala je jopice, nogavice, čepice in volno in jih prodajala. Ker ni bila izkušena v trgovini, je kakor trdi prodajala blago pod nakupno ceno in se je zadolžila pri Valentinu Segetinu, Mariji Faletič, Heleni Ručigaj, Mariji Štern, Janezu Burgarju, Antonu Gerkmanu in Mariji Bohinc za 90.000 K. Upniki so na Globočnikovo pritiskali, vsled česar je sklenila najeti večje posojilo in z njim poravnati vse upnike. Njen brat Janez je posestnik v Lahovčah in je bil pri vojakih. Globočnikova je to priliko porabila za to, da je spisala pismo z vsebino, da ga ji piše brat od vojakov in da naj gre z bratom Jožetom k Francetu Erzarju v Vrhpolju, kjer naj si izposodi denar za katerega zastavlja travnik in gozd. Globočnikova je pripovedovala, da bo za izposojeni denar prevzela že naročeno blago v tovarni v Begunjah in Erzar ji je misleč, da mu je izročila pravo bratovo pismo, dne 20. decembra 1921 v resnici izplačal 75.000 kron. Globočnikova se je zagovarjala, da ji je brat Janez pisal od vojakov, naj za poravnavo dolgov najame posojilo in se oprosti malih dolžnikov. Ker je pa vsa bratova pisma sežgala si je sama sestavila pismo in ga je oddala Erzarju za pristno. Državno pravdništvo je zahtevalo, naj se Globočnikova kaznuje zaradi goljufije. Globočnikova pri razpravi ni zanikala, kar je storila, toda povdarjala je, da je škoda poravnana. Oškodovani France Erzar je rekel, da je škoda poravnana, samo 21.000 kron mora še dobiti, katero okolnost je potrdil tudi brat obtoženke Janez Globočnik. Ker so porotniki na nje stavljeno vprašanje o krivdi Globočnikove zanikali z 10 ne in potrdili z 2 da, je razglasil predsednik senata pl. Levičnik *oprostilno sodbo.*

* * *

V petek bo porota razpravljala o tožbi proti Andreju Pelinu iz Studenega pri Postojni, kateri je obtožen zavratnega roparskega umora.

Pred ogledalom more vsak opažati vsak dan, kako izgleda mlajše in lepše, ako rabi lekarja Fellerja nad 25 let priljubljena in priznana sredstva za lepoto: Fellerjeva pomada »Elsa« za lice, Fellerjeva »Elsa« Tumochina pomada za rast las (2 lončka ene vrste teh pomad skupno s poštnino 80 K), Fellerjevo »Elsa« lilijno mlečno milo, najboljše milo, 4 kosi poštnine prosto 120 K. Evgen V. Feller, Stubica donja, Elsa trg 134, Hrvaško. 3924

INDIGO PAPIR

THE REX CO.; LJUBLJANA.

Stavbna parcela, delavnica in orodje poceni naprodaj. Kje, pove upravništvo »Slovenca« pod štev. 2144.

Šivilja na dom

se sprejme za nekaj tednov proti plači in dobri hrani. — Naslov pove uprava SLOVENCA pod štev. 2219.

Tri stavbene parcele v Ljubljani

ob cestni železnici ugodno na prodaj. Naslov in pojasnila pri Anončni in reklamni družbi Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg št. 3. 2189

AUTOMOBILE

1 ‚Saurer' tovorni 35 HP 3—4 tonski, generalno popravljen s polnogumijevimi obroči.

1 ‚Praga' tovorni 35-40 HP, 3-4 tonski, v zelo dobrem stanju, z želez. ali polnogum obroči.

1 ‚Adler' tovorni 30 HP, 1—2 tonski, dobro ohranjen, s polnogumijevimi obroči.

1 ‚Praga' osebni 35 HP, moderno opremljen, ohranjen kakor nov.

1 ‚Fiat' osebni 24 HP, moderno opremljen, v zelo dobrem stanju.

1 ‚Puch' osebni VIII typa, dobro ohranjen;

dalje **lahki bencin, auto olje, tovotno mast, auto pnevmatiko**

proda

Jugo-Auto d. z o. z.

Ljubljana, Poljanska cesta 3.

NAJVEČJA IZBIRA

različnih pletenin, majic

nogavic in rokavic pri tvrdki

A & E. SKABERNE

LJUBLJANA, MESTNI TRG št. 10.

K lesni trgovini sprejmem

- skladiščnika -

kot prejemalca in preddelavca in

hišnika

kot delavca pri lesu. Stanovanje prosto, plača po dogovoru. — Ponudbe na upravo lista pod št. 2252.

Strojnika, gaterista in samičarja z dobrimi spričevali sprejme takoj v službo tvrdka FRAN MARTINEC, Ljubljana, Prule štev. 8.

V delo sprejme

Produktivna zadruga ključavničarjev in sorodnih strok »JEŽICA«, reg. zadruga z omejenim jamstvom, s sedežem na JEŽICI več dobrih **pomočnikov** in **nekaj vajencev.** 2222

Kupim damsko KOLO

dobro ohranjeno. — Ponudbe na upravništvo »SLOVENCA« pod: »KOLO«.

Županstvo v Kranjski gori proda najvišjemu ponudniku okrog 5000 kg dobro ohranjenega **železa** v ploščatih palicah (7·50 × 1·30 mm) in nekaj težkih kosov **litega železa.** Ponudbe do dne 25. junija 1922.

HIŠA z vrtom

naprodaj, pripravna za trgovino ali obrt. V hiši je električna razsvetljava in vodovod. Naprodaj so tudi 3 rdeče cvetoči oleandri. Vprašanje: Novi Vodmat štev. 18. 2246

Mesečno SOBO

meblovano ali nemeblovano, s posebnim vhodom za 1. ali 15. julij išče mlad zakonski par brez otrok, kateri je cel dan odsoten. Ponudbe na upravo pod »Mirna stranka«

Ali ste že poslali naročnino?

KOBILA KONJ, 14 letna, nad 16 pesti visoka, in oba za kmetijske vožnje, sta naprodaj v Šent Vidu nad Ljubljano h. štev. 20. 2210

Ženska srednjih let

išče službe h kakemu samostojnemu gospodu na deželo. Naslov pove uprava SLOVENCA pod štev. 2224.

REPREZENTANTA

prvovrstnega, za ladije srednjeevropskih narodov, išče velika stara ladje-trgovska tvrdka v Hamburgu. Obširne ponudbe z referencami na: Georg P. Möller, Hamburg, Stubbenhuk 22. 2228

Slograd d. d. Ljubljana, Tovarna KERŠIČ, sprejme

prvovrstnega polirja

za železobetonske stavbe, in PERFEKTNO SAMOSTOJNO

korespondentinjo.

Nastop takoj.

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:

(Objava 4 Din.)

FOTO-LITOGRAFSKA DELA: po najmodernejšem načinu in zmernih cenah. Jugoslov. tiskarna v Ljubljani.

FOTOGRASKI ATELIJE: Grabiec Franjo, Miklošičeva cesta št. 6.

GRADBENO PODJETJE IN TEHNIŠKA PISARNA: Ing. Alojz Hrovat, in ing. Albin Černe, Ljubljana, Krekov trg št. 10/I.

GRAMOFONI, PLOŠČE in posamezni deli. A. Rasberger, Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

»ILIRIJA«, LESNA TRGOVSKA IN INDUSTRIJALNA DRUŽBA Ljubljana, Kralja Petra trg št. 8.

KLEPARJI: Produktivna zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev in krovcev v Ljubljani, Kolodvorska ulica štev. 28. Korn T., Poljanska cesta štev. 8. Remžgar & Smerkol, Florijanska ul. 18.

KLIŠEJE: za eno- ali večbarvni tisk, za vse oblike in vrste tiska, Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

KNJIGARNE: Jugoslovanska knjigarna, Pred škofijo.

KONFEKCIJA. J. Maček, Aleksandrova cesta 3.

MEHANIČNA DELAVNICA za pis. stroje: Bar Fran, Ljubljana, Cankarjevo nabr. 5.

»OREL« POTREBŠČINE IN KLOBUKI: Kunovar Ivan, Stari trg štev. 10.

PARNA PEKARNA: Jean Schreya nasl. Jakob Kavčič, Gradišče štev. 5.

PISALNI STROJI IN POTREBŠČINE: Bar Fran, Ljubljana, Cankarjevo nabr. 5.

PLESKARJI, SOBO- IN ČRKOSLIKARJI: Produktivna zadruga, reg. zadr. z o. z., Ljubljana, Gosposka ulica št. 4.

SOBNO SLIKARSTVO: Žuran Martin, Mestni trg štev. 12.

ŠPEDICIJSKA PODJETJA: »Orient« d. d., Sodna ulica 3, Tel. 463. Ranzinger R., Cesta na juž. železnico 7—9.

STAVBENO PODJETJE: Vižintin Ivan, Ljubljana, Vodmatski trg 7.

STAVB. IN GALANT. KLEPARSTVO: Ferenc & Fuchs, Ljubljana, Mirje št. 2

STEKLAR: Bajželj Jožef, Ljubljana, Gosposvetska cesta štev. 6/II.

SVETLO KOPIRNE ODTISE: (pavze) pozitivne in negativne, v poljubni velikosti. Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

TOVARNA PEČI IN ŠTEDILNIKOV: T. Heuffel-a nasl. Žunič, Glince 258 pri Ljubljani.

TRGOV. Z DEŽNIKI IN SOLNČNIKI: Mikuš L., Mestni trg 15.

TRGOV. Z ŽELEZNINO IN CEMENTOM: Erjavec & Turk pri »zlati lopati«, Valvazorjev trg štev. 7. Sušnik Alojzij, Zaloška cesta štev. 21.

URARSKA POPRAVILNA DELAVNICA: Seliškar Ivan, Pot v Rožno dolino št. 10. (Ceno in točno.)

ZALOGA POHIŠTVA: F. Fajdiga sin, Sv. Petra cesta 17.

AUTOMOBILI Austro-Daimler-Puchwerke

Generalna reprezentanca:

Rudolf Hille, Ljubljana, Gledališka ul. 2

Daimler 6 cilinderski 60 HP.

Puch tipa XII 6/20 HP. Puch tipa VIII 14/38 HP.

Odpri srce! Odpri roke!

V spomin kraljeve poroke

Nj. Veličanstva kralja Aleksandra

smo **založili** vse vrste **šolskih zvezkov** najboljše kakovosti, v korist podpornemu društvu slepih.

Papirna industrija in knjigoveznica A. Janežič, Ljubljana, Florjanska ul. 14

Slavno občinstvo, šolska vodstva in p. n. trgovci, podpirajmo najbednejše izmed najbednejših!

SOLJENA SLANINA

zdravo, lepo blago

1 kg Din 24·50

pri večjem odjemu popust, pri

mesnem oddelku

Gospodarske zveze - Ljubljana.

Združeni stavbeniki

Ljubljana

Poštni predal št. 70. :: :: Telefon št. 103, 180, 256, 447, 527.

Projektiranje in izvrševanje vsakovrstnih zgradb do največjega obsega.

Na razpolago prvovrstni strokovnjaki in praktiki.
Bogata oprema z gradbenim inventarjem.

Specijalisti za železobetonske konstrukcije.

Razpis gradbe.

Pokojninski zavod razpisuje za zgradbo svojega uradnega poslopja na vogalu Aleksandrove in Gledališke ulice

oddajo težaških in zidarskih, tesarskih, kleparskih, mizarskih, ključavničarskih, slikarskih, pleskarskih, pečarskih, instalacijskih in elektrotehničnih del.

Načrti, popis zgradbe in stavbni pogoji so na vpogled od 9. do 14. junija od 8. do 12. ure predpoldne. Zavod pri oddaji del ni vezan na najnižjo ponudbo.

Nekolekovano skupno ponudbo ali ponudbe za posamezna dela je vložiti do vštetega **17. t. m. do 12. ure opoldne v zavodu, Šolski drevored štev. 2.**

V Ljubljani, dne 6. junija 1922.

Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani.

Lepo malo posestvo

je naprodaj, tričetrt ure od Maribora, na okrajni cesti. — Cena 350.000 kron. — KATRA ZORKO, Marija Brezje 65 pri Mariboru. 2248

Naprodaj je v lepem kraju **MLIN s posestvom** in ribnikom. — Več se poizve: Poljska cesta štev. 13, Ljubljana.

PEROTNINO

vsak dan svežo, na francoski način klano in čiščeno, nudi tvrdka KMET & LUBŠINA trgovina s perotnino in divjačino Ljubljana VII, Slovenska cesta 290

Ugodno za hotele in letovišča.
SVEŽA JAJCA VEDNO V ZALOGI!

I. jugoslovanska tovarna »TRIBUNA«

Ljubljana, Karlovska cesta 4. Zvonarska ulica 1 — priporoča otroške vozičke in dvokolesa raznih modelov. Sprejemajo se tudi popravila. Prodajalna: Stari trg 28.

Razbito ali luknjičasto posodo

stekleno, porcelan, lonce ali kotle iz železa ali emajlirano, kakor tudi mramornate plošče in modelnice od peči

kita samo »DIAMANTNI PRAŠEK«

s tako popravljeno posodo se zopet lahko kuha in peče. Dobi se v Ljubljani v drogeriji KOTAR, v Celju drogerija SANITAS. :-: Cena 3 Din.

Zastopnike išče glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
— ANTON KOVAČIČ, Metelkova ulica štev. 3, Ljubljana. —

Prvovrstno specijelno angleško in češko sukno, modne in športne obleke, pelerine, površnike, raglane, dežne plašče, perilo i. t. d. priporoča tvrdka

Drago Schwab,
[preje Schwab & Bizjak], Ljubljana,
Dvorni trg štev. 3. — Pod Narodno kavarno.

Društvo Nestlé

razpisalo je za svoje člane v kraljevini SHS

tekmo

s številnimi nagradami (glej spodaj popis).

NAČRT TEKME JE SLEDEČI:

Vsakemu komadu znane čokolade Nestlé je priložena sličica. Vsak tekmec-nabiralec mora nabrati kompletno kolekcijo 72 raznih sličic. Ko tekmec nabere nekoliko sličic, naj zahteva od zastopstva Nestlé Belgrad, Kralja Petra ulica 28 ali Zagreb, Gundulićeva ulica 19 album, katerega mu takoj pošljejo po pošti. Album vsebuje 72 kopij sličic, kakršne so priložene vsakemu komadu čokolade, ter se sličice nalepijo na odgovarjajoča mesta in kadar se album napolni, je treba istega takoj poslati zastopstvu Nestlé in to samo v Belgrad, Kralja Petra ulica 28, kjer se imena zabeležijo v naročilno knjigo v onem redu kakor prispejo.

Radi kontrole je prost vpogled v knjigo tekmecu.

Prvi prispeli album dobi prvo, drugi drugo nagrado in tako naprej. — Vse vrste znane švicarske čokolade Nestlé se dobé v vsaki boljši trgovini te stroke.

POPIS NAGRAD:

1. Vozni listek I. razr. v spal. vozu za vožnjo tja in nazaj Belgrad-Pariz.
2. Salonska garnitura, sestoječa iz divana, dveh foteljev in štirih stolov.
3. Bon za moško obleko v vrednosti 2000 dinarjev.
4. Bon za žensko obleko v vrednosti 3000 dinarjev.
5. Bon za deško obleko v vrednosti 1000 dinarjev.
6. Bon za obleko deklice v vrednosti 1000 dinarjev.
7. Šivalni stroj.
8. Marmornata pisalna garnitura za pisarno.
9. Puška »Flobert«, kaliber 6, s potrebnim številom nabojev.
10. Gramofon s 25 ploščami.
11. Kovčeg s potovalnimi potrebščinami.

12.—75. 64 nagrad, sestavljenih iz 3 škatlic Nestléjeve moke, 3 škatlic kondenz. mleka, 3 škatl. Kakao-Kohler in 3 škatl. bonbonov Kohler.

75.—175. 100 nagrad, sestavljenih iz pravih švicarskih double- in kovinskih ur z jermeni in brez njih. 2179

„FIAT"-AUTOMOBILI

Glavno zastopstvo:

O. Žužek

Ljubljana, Sodna ulica štev. 11
Telefon interurb. 461

Fiat Torino Austro Fiat

nudi od najmanjše 4-cilindrske 6|15 HP do 12-cilindrske 60 HP tipe svetovnoznane osebne avtomobile.

Tovorni avtomobili istih znamk od 1—5 ton. V nakupu kot obratu najcenejši!

Najboljši škrilj jugoslovanskega proizvoda

„SALONIT"

izdelan iz znanega cementa znamke SALONA od tvrdke SPLIT, dion. društvo za cement portland. — Najboljše in najcenejše sredstvo za pokrivanje streh.

Glavna zaloga: **OBNOVA** gradbena družba z o. z. v Ljubljani.

»DRAVA«, lesna industrijska delniška družba, Maribor.

Vabilo na subskripcijo novih delnic „DRAVE" lesne industrijske delniške družbe, Maribor.

Redni občni zbor naše družbe je sklenil dne 27. maja t. l. povišati delniško glavnico

od K 10,000.000·— na K 15,000.000·— z izdajo 10.000 novih delnic po K 500·— nom.

pod sledečimi pogoji:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na podlagi štirih starih delnic eno novo à 500 K, prišlevši 5% obresti od nominale 500 K od 1. januarja 1922 do dneva vplačila.

2. Novi delničarji dobe delnice po kurzu 780 K, prišlevši 5% obresti od nominale 500 K od 1. januarja 1922 do dneva vplačila.

3. Delnice tretje emisije participirajo na čistem dobičku za leto 1922.

4. Delnice se bodo izdajale po 25 komadov skupno in se bodo izročile podpisovalcem proti vrnitvi začasnega potrdila v približno dveh mesecih po končani subskripciji.

5. Reparticijo delnic za nove delničarje si pridržuje upravni svet do 5. julija 1922. Po preteku tega roka se bo povrnila vplačana protivrednost za nedodeljene delnice.

6. Podpisovanje delnic nove emisije se vrši od 10. junija do 30. junija 1922, in sicer pri:

a) Ljubljanski kreditni banki, podružnica v Mariboru,
b) Centralni banki d. d. Zagreb, podružnica v Mariboru,
c) Trgovski banki d. d. Ljubljana, podružnica v Mariboru,
č) »Dravi«, lesni industrijski delniški družbi v Mariboru, Aleksandrova cesta štev. 51.

Naša družba se je v dveh letih svojega obstoja izredno razvila, tako da sicer visoka delniška glavnica nikakor ne more več zadoščati. Ker je popraševanje po izdelkih naše tovarne za upognjeno pohištvo v Zbelovem vedno večje, tako da komaj zadoščamo naročilom, moramo tovarno primerno razširiti. Delni znesek povišane glavnice se bo uporabil za nadaljno moderno ureditev našega podjetja v Mariboru, kjer smo vpeljali strojno in stavbeno mizarstvo. Prepričani smo, da bomo tudi leto 1922. zaključili z lepim čistim dobičkom, ki bo čisti dobiček leta 1921. v znesku 1,738.270 K 83 vin. še izdatno presegal.

Sloves, ki ga uživajo naši izdelki in sploh naša družba, si hočemo tudi v bodoče ohraniti.

V Mariboru, dne 1. junija 1922.

Upravni svet »Drave«, lesne industrijske delniške družbe, Maribor.

Izdaja konzorcij »Slovenca«. Odgovorni urednik Mihael Moškerc v Ljubljani. Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.